

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Ελένη Ανδρέου, Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Ψυχολογίας

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Από το 2014 είμαι Καθηγήτρια στο γνωστικό αντικείμενο «Παιδαγωγική Ψυχολογία» στο ΠΤΔΕ του Παν/μίου Θεσσαλίας. Μετά από σπουδές στην Ελλάδα και τη Μ. Βρετανία και 1 χρόνο μετά την απόκτηση του διδακτορικού μου από το ΕΚΠΑ ήρθα στο Παν/μιο Θεσσαλίας ως συμβασιούχος σύμφωνα με το ΠΔ 407/80. Το 2001 εκλέχθηκα λέκτορας στο ΠΤΔΕ και μετά πέρασα από όλες τις βαθμίδες. Νομίζω πως στάθηκα αρκετά τυχερή γιατί εκείνη την εποχή ανοίγανε νέες θέσεις στα πανεπιστήμια που μόλις είχαν ιδρυθεί.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετώπισατε;

Η πρόκληση για μένα ήταν ο ίδιος ο ακαδημαϊκός χώρος, καθώς αποτελούσε ένα εντελώς ξένο, αφιλόξενο για γυναίκες και εκτός των βιωμάτων μου πεδίο. Η ανταγωνιστικότητα και η ιεραρχική δομή αυτού του χώρου, καθώς και η εμπλοκή μου με τη διοίκηση για κάποια χρόνια θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως τραυματικές εμπειρίες. Η ισορροπία μεταξύ προσωπικής/οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής είναι πάρα πολύ δύσκολο έργο, ιδιαίτερα για γυναίκες που μεγαλώνουν παιδιά χωρίς σύζυγο/σύντροφο. Επιπλέον, η «πάλη» να αποδειχθεί ότι μπορείς να είσαι και «αρκετά καλή» επιστήμονας και «αρκετά καλή» μητέρα ταυτόχρονα, γιατί και τα δύο αυτά δεν συνδυάζονται μαζί, αποτελεί μια πολύ δύσκολα αντιμετωπίσιμη κεκαλυμμένη διάκριση. Η διάκριση αυτή σε συνδυασμό με σεξιστικές πρακτικές ακόμα και σε εκείνα τα ακαδημαϊκά πλαίσια τα οποία υπερμαχούν για την ισότητα των φύλων και εμφανίζονται ως αξιολογικά ουδέτερα είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί γιατί είναι ένας «αόρατος εχθρός». Μια πληθώρα εργασιακών πρακτικών, προκαταλήψεων και πολιτισμικών κανόνων που φαίνονται να λειτουργούν κατά τρόπο ουδέτερο και αμερόληπτο ως προς το φύλο, αλλά στην πραγματικότητα ενισχύουν εκείνες ακριβώς τις διακρίσεις που υποτίθεται πως αντιμάχονται, αποτελούν ακόμα βασικές αιτίες των δυσκολιών που βιώνω στην εργασιακή μου καθημερινότητα.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Πάρα πολλά μπορούν να γίνουν. Σε θεσμικό επίπεδο θεωρώ σημαντική τη λήψη μέτρων που θα καλλιεργήσουν στην ακαδημαϊκή κοινότητα κουλτούρα

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

συμπερίληψης και ανοιχτότητας. Σ' αυτό το πλαίσιο η συγκρότηση και λειτουργία των «Επιτροπών Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων» στα Ελληνικά ΑΕΙ και τα «Σχέδια Δράσης για την Ισότητα των Φύλων» σε Πανεπιστήμια και Οργανισμούς Έρευνας είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Χρειάζεται να διαμορφωθεί μια οργανωσιακή κουλτούρα χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς με μέτρα όπως η ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση σε θέματα φύλου, διαφορετικότητας και έμφυλων προκαταλήψεων και πολιτικές που να προωθούν την ισορροπία μεταξύ ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής, τη μηδενική ανοχή απέναντι στη σεξουαλική παρενόχληση, την απαγόρευση κάθε είδους διακρίσεων και την ίση πρόσβαση σε πόρους αλλά και τη δίκαιη κατανομή του φόρτου εργασίας σε όλους τους τομείς. Επιπλέον, χρειάζεται να εξασφαλιστούν ισότιμες ευκαιρίες ανάληψης ηγετικών ρόλων σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων και να ενισχυθούν οι πολιτικές και πρακτικές που αποβλέπουν στην προώθηση της ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Δεν είναι ίδια τα εμπόδια για όλες τις γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο. Προφανώς οι γυναίκες αστικής καταγωγής, που δεν ανήκουν σε μειονότητες, με ετερόφυλο προσανατολισμό και κοινωνική αποδοχή και οικογενειακή υποστήριξη έχουν σαφές πλεονέκτημα. Γενικά, θα συμβούλευα τις νεότερες γυναίκες να μην το βάζουν κάτω και να μάχονται για όλα όσα επιθυμούν και δικαιούνται, ενάντια στις προκαταλήψεις, αλλά και για θεσμικές αλλαγές που θα οδηγήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Επιπλέον, είναι σημαντικό να φτιάξουν ένα καλό Βιογραφικό, να πιστέψουν ότι μπορούν να είναι και να γίνουν οτιδήποτε επιλέξουν και να μη δίνουν σε κανένα την εξουσία να επιλέγει τι είναι κατάλληλο για εκείνες. Για κάποιες τα πράγματα είναι πολύ πιο δύσκολα, και δεν θα πρέπει ποτέ να το ξεχνάμε αυτό όταν εμείς που καταφέραμε να σταδιοδρομήσουμε επιτυχώς στον ακαδημαϊκό χώρο δίνουμε συμβουλές.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Θεωρώ πως η πατριαρχία ήταν πάντα το πρόβλημα και πως το μεγαλύτερο εμπόδιο έχει να κάνει με την παραδοσιακή ιδεολογία που τη στηρίζει. Η πατριαρχία βασίζεται στις σχέσεις εξουσίας και στις βιολογικές διαφορές των φύλων και επιβάλλει την άνιση κατανομή δύναμης μεταξύ ανδρών και γυναικών, ορίζοντας το επιθυμητό, το ανεπιθύμητο, το εφικτό, το ανέφικτο, τη θηλυκότητα, τον ανδρισμό,

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

αλλά και τις επαγγελματικές και διαπροσωπικές σχέσεις με παγιωμένα ανδροκεντρικά και εντελώς ξεπερασμένα κριτήρια. Οι πατριαρχικές κοινωνίες κατασκευάζουν κοινωνικές δομές και κοινότητες διαχωρισμού και ελέγχου και η ακαδημαϊκή κοινότητα δεν αποτελεί εξαίρεση σ' αυτό τον κανόνα.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Ελένη Ανδρέου γεννήθηκε στο Βόλο και πραγματοποίησε Παιδαγωγικές σπουδές στην Ελλάδα και σπουδές Ψυχολογίας στη Μ. Βρετανία. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος από το Τμήμα ΦΠΨ του ΕΚΠΑ και τα τελευταία 22 χρόνια ανήκει στο ακαδημαϊκό προσωπικό του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το μεγαλύτερο ερευνητικό της έργο αφορά την επιθετικότητα και τους μηχανισμούς θυματοποίησης σε σχέση με τις κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες και τα πλαίσια ανάπτυξής τους. Έχει εκτενείς δημοσιεύσεις και παρουσιάσεις πάνω στα ζητήματα αυτά, και το ερευνητικό της έργο αναγνωρίζεται διεθνώς από καταξιωμένους επιστήμονες από το χώρο της Εκπαιδευτικής, Αναπτυξιακής και Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Είναι αντιπρόεδρος της «Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας» και της «Επιτροπής Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων του Παν/μίου Θεσσαλίας», και έχει διοργανώσει δεκάδες εκπαιδευτικά σεμινάρια, εργαστήρια, επιμορφώσεις και προγράμματα παρέμβασης για την πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού και την προαγωγή της ψυχικής υγείας στο σχολείο και την οικογένεια, με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς της ισότητας των φύλων, στις μειονότητες, και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

*Ντίνα Βαΐου, Ομότιμη Καθηγήτρια ΕΜΠ, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας,
Σχολή Αρχιτεκτόνων*

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Το 1982 διορίστηκα ως επιστημονική συνεργάτιδα στο ΕΜΠ. Με την ψήφιση του Ν.1268/1982 εντάχθηκα μετά από κρίση στη βαθμίδα λέκτορα και, πάντα μετά από ανοιχτή προκήρυξη και κρίση, πέρασα από τις βαθμίδες επίκουρης καθηγήτριας (Γ' βαθμίδα), αναπληρώτριας καθηγήτριας (Β' βαθμίδα) και καθηγήτριας Α' βαθμίδας (2004), σύμφωνα με τις διατάξεις του θεσμικού πλαισίου. Η εργασία μου ως μέλους ΔΕΠ (Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό) περιλάμβανε διδασκαλία, έρευνα και διοίκηση (στον βαθμό που αντιστοιχούσε σε κάθε βαθμίδα). Συνταξιοδοτήθηκα το 2018.

Δίδαξα μαθήματα που έχουν να κάνουν με την ανάλυση και τον σχεδιασμό του αστικού χώρου· τις έμφυλες προσεγγίσεις της πόλης· τις μεταλλαγές των ιδεών για την πόλη· τις πολιτικές της ΕΕ για τις πόλεις· τις επιπτώσεις της οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας στον αστικό χώρο (ιδιαίτερα του άτυπου τομέα και της απλήρωτης εργασίας των γυναικών)· τις ανακατατάξεις στην πόλη (ειδικότερα στην Αθήνα) που σχετίζονται με την εγκατάσταση μεταναστευτικών πληθυσμών. Οι πιο πάνω θεματικές αντιστοιχούν και σε ζητήματα που έχω προσεγγίσει ερευνητικά.

Έχω επιβλέψει μεγάλο αριθμό προπτυχιακών και μεταπτυχιακών ερευνητικών εργασιών και διπλωματικών καθώς και 14 διδακτορικές διατριβές. Το 1998 συμμετείχα στην ίδρυση του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) στην Πολεοδομία και Χωροταξία, του οποίου υπήρξα διευθύντρια για πολλά χρόνια και διδάσκουσα μέχρι σήμερα.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετώπισατε;

Μια ομάδα προκλήσεων έχει να κάνει με την επιστημονική/ακαδημαϊκή διαδρομή μιας γυναίκας της γενιάς μου σε έναν ανδροκρατούμενο πανεπιστημιακό χώρο, όπου, επιπλέον, είναι εδραιωμένη η αντίληψη ότι όλα προχωρούν στη βάση της «αριστείας» και ότι δεν υπάρχουν διακρίσεις φύλου (ή και άλλες)¹.

¹ Στην ανατροπή αυτής της «βεβαιότητας» βοήθησε ιδιαίτερα, όχι μόνο εμένα, αλλά και άλλες γυναίκες μέλη ΔΕΠ στο ΕΜΠ η έρευνα για τις πορείες γυναικών και ανδρών στα πανεπιστήμια που έγινε με πρωτοβουλία του προγράμματος φύλου και ισότητας του ΕΚΠΑ στη δεκαετία 2000.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Μια άλλη, ιδιαίτερα σημαντική πρόκληση, έχει να κάνει με την εισαγωγή έμφυλων προσεγγίσεων στα Προγράμματα Σπουδών. Το εγχείρημα αυτό, στο οποίο έχω συμμετάσχει ενεργητικά από το 1989, μαζί με άλλες συναδέλφισσές μου, συνάντησε σθεναρή αντίσταση, κάποτε και υπονόμηση, τόσο από συναδέλφους, όσο και από όργανα διοίκησης σε διάφορα επίπεδα. Όμως η επιμονή και οι προσπάθειες κέρδισαν την υποστήριξη πολλών φοιτητριών και φοιτητών μας, καθώς και αρκετών συναδελφισσών, ακόμη και όταν δεν εμπλέκονταν οι ίδιες.

Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι βρέθηκα στο ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο και διένυσα τα περισσότερα χρόνια της ακαδημαϊκής μου καριέρας σε μια περίοδο «ανοίγματος» προς τα διεθνή ρεύματα σκέψης, καθώς και μεγάλων κινητοποιήσεων για τον εκδημοκρατισμό του ακαδημαϊκού χώρου, μια περίοδο πολιτικής εγρήγορσης και αγώνων που συνδέεται, μεταξύ άλλων και, με την ψήφιση του νόμου πλαισίου για τα ΑΕΙ (Ν. 1268/1982). Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώθηκαν συλλογικές διαδικασίες και εμπεδώθηκαν σχέσεις αλληλοεκτίμησης και υποστήριξης, οι οποίες άμβλυαν τα όποια εμπόδια και συχνά συνέβαλαν στην υπέρβασή τους. Πρόκειται ακριβώς για εκείνες τις συλλογικές διαδικασίες και εκείνες τις σχέσεις που λοιδωρήθηκαν και έγιναν προσπάθειες ανατροπής τους μέσα από διαδοχικές αναθεωρήσεις του νόμου πλαισίου, σχεδόν από την επομένη της ψήφισής του.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Κάθε γενιά ή/και ομάδα γυναικών αντιμετωπίζει ζητήματα και δρα μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά, ακαδημαϊκά και θεσμικά συμφραζόμενα. Επομένως μάλλον δεν μπορεί να διατυπωθεί μια γενική «δεοντολογία». Σε κάθε περίπτωση όμως χρειάζεται συνειδητοποίηση των εμποδίων, υπερβαίνοντας την αντίληψη ότι όλα λειτουργούν στη βάση της «αριστείας»· θεσμική κατοχύρωση της ισότητας ευκαιριών (πχ στην έρευνα ή στη διοίκηση) και μηχανισμοί ελέγχου της εφαρμογής όσων θεσμικά προβλέπονται για το θέμα· συνεχής εγρήγορση, μια και πρόκειται για κανόνες και μέτρα που πολύ συχνά «ξεχνιούνται» ή παραβλέπονται· μηδενική ανοχή σε επιθετικές ή υποτιμητικές συμπεριφορές, από όπου και αν προέρχονται· συλλογική οργάνωση και κινητοποίηση για τη δημιουργία «ασφαλών χώρων» στο πανεπιστήμιο και σημείων προσφυγής σε περίπτωση διακρίσεων. Πολλά από τα θέματα αυτά απασχολούν τις Επιτροπές Ισότητας των Φύλων (ΕΙΦ) που πρόσφατα ιδρύθηκαν στα ΑΕΙ.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Τίποτα δεν προχωράει από μόνο του και στον ακαδημαϊκό χώρο λειτουργούν ιεραρχίες και σχέσεις δύναμης που εκφράζονται με διάφορους τρόπους. Χρειάζεται λοιπόν *εγρήγορση, συλλογική οργάνωση και δράση* απέναντι στις σχέσεις δύναμης, ειδικότερα όταν σχετίζονται με το φύλο και τις έμφυλες διακρίσεις, οι οποίες μπορεί να περνούν υπόρρητα, αλλά και κάποτε εντελώς απροκάλυπτα, σε κάθε θεσμική ή καθημερινή πρακτική στον ακαδημαϊκό χώρο.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Η υποτίμηση του ζητήματος στο πανεπιστήμιο και στην κοινωνία.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Ντίνα Βαΐου

Ομότιμη καθηγήτρια, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας του ΕΜΠ. Έχω σπουδάσει αρχιτεκτονική στο ΕΜΠ (1969-74), πολεοδομία στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας Λος Άντζελες (UCLA) (ΜΑ, 1975-77), γεωγραφία και πολεοδομία στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (PhD, 1985-90). Τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν: φεμινιστικές κριτικές της μελέτης της πόλης· τα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά των τοπικών αγορών εργασίας, με έμφαση στην εργασία των γυναικών και τις λειτουργίες του άτυπου τομέα· τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στις πόλεις της Νότιας Ευρώπης· εν-τοπισμένες και έμφυλες όψεις των πολλαπλών κρίσεων και αντιστάσεις σ' αυτές. Έχω συντονίσει ελληνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα (ή την ελληνική συμμετοχή σε αυτά) και έχω δημοσιεύσει βιβλία και πολλά άρθρα στα ελληνικά, τα αγγλικά και άλλες γλώσσες. Πιο πρόσφατο βιβλίο (2021) *Η αθέατη εργασία των γυναικών στη συγκρότηση της πόλης. Όψεις της Αθήνας μετά τη μεταπολίτευση* (εκδ. Αλεξάνδρεια).

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Μαρία Γαζούλη, Καθηγήτρια, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Βιολόγος, και σήμερα έχοντας περάσει από όλες τις ακαδημαϊκές βαθμίδες (Λέκτορας, Επίκουρη Καθηγήτρια και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια) είμαι Καθηγήτρια στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ, με γνωστικό αντικείμενο Βιολογία/Γενετική – Ναυοϊατρική. Μετά το πτυχίο Βιολογίας που έλαβα από το Τμήμα Βιολογίας της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ, έκανα τη διδακτορική μου διατριβή σε συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ ως υπότροφος του Ελληνικού Ινστιτούτου Παστέρ και στη συνέχεια μετεκπαιδεύτηκα στην Βιολογία - Γενετική, στις ΗΠΑ όπου και εργάστηκα ως Ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Georgetown University – Medical Center. Οσον αφορά το πεδίο της Ναυοϊατρικής μετεκπαιδεύτηκα επίσης στις ΗΠΑ στο NanoCenter του Πανεπιστημίου του Maryland, με υποτροφία από το Ίδρυμα Fulbright, και στο Πανεπιστήμιο Northeastern.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Οι προκλήσεις στις βιολογικές επιστήμες είναι πολλές. Η μελέτη του μικρόκοσμου πάντα αποτελούσε και αποτελεί πρόκληση για εμένα. Η μελέτη των μηχανισμών που διέπουν τις ασθένειες, τι γίνεται με το DNA μας, πώς αλληλεπιδρά με το περιβάλλον, πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις ασθένειες και πώς μπορούμε να τις προλάβουμε. Οι απαντήσεις και η πρόοδος που συμβαίνει σε αυτά τα θέματα σήμερα βασίζεται σε θεμέλια που κτίστηκαν μέσω της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και των οποίων τα οφέλη στην ανθρώπινη υγεία συνήθως είναι ορατά δεκαετίες μετά.

Το κυριότερο εμπόδιο που αντιμετωπίσα και αντιμετωπίζω είναι ο συνεχής αγώνας για εύρεση χρηματοδότησης για την έρευνα στην Ελλάδα. Η έρευνα υποχρηματοδοτείται και δεν υπάρχουν σταθεροί μηχανισμοί χρηματοδότησης. Επιπλέον τα ιδρύματά μας είναι παλιά, με δυσκολία ανανεώνονται κτηριακά και δεν υπάρχουν χώροι για να μπορεί να εγκατασταθεί σύγχρονος εξοπλισμός και να στεγαστούν ερευνητικές ομάδες.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Ως γυναίκα δεν μπορώ να πω ότι αντιμετώπισα κάποιο πρόβλημα ή εμπόδιο σε αυτή την πορεία μου, δεν το επέτρεψα κιόλας. Ωστόσο, το βασικό είναι να υπάρξει μια συμφιλίωση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής, και θα πρέπει να γίνει κρατική προτεραιότητα η ανάπτυξη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών, με βάση τις σύγχρονες ανάγκες της εργαζόμενης γυναίκα σε οποιοδήποτε περιβάλλον, για την προστασία της μητρότητας και την καταπολέμηση της υπογεννητικότητας ένα φαινόμενο που είναι έντονο πια στην Ελλάδα. Είναι πολύ δύσκολο να επενδύσει μια γυναίκα στην έρευνα όταν πρέπει να τρέξει να πάρει τα παιδιά της από το σχολείο ή να κρατήσει τα μωρά της που δεν έγιναν δεκτά στον παιδικό σταθμό ή αρρώστησαν, και οι μισθοί μας είναι τόσο χαμηλοί που δεν επιτρέπουν τα ιδιωτικά σχολεία ή να πληρώνουμε άνθρωπο να κρατάει τα παιδιά.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Ο ακαδημαϊκός χώρος και η έρευνα είναι τομέας ανοιχτός σε ανθρώπους με διάθεση να δουλέψουν πολύ και να συνεργαστούν για να υλοποιήσουν καλές και έξυπνες ιδέες, με τις δυσκολίες που έχουν όλες οι απαιτητικές καριέρες. Οι γυναίκες έχουν αυτά τα χαρακτηριστικά και ένα τους αρέσει αξίζει να ασχοληθούν. Εάν είναι επιλογή τους να μην επιτρέψουν σε κανένα να τους πει «δεν μπορείς να το κάνεις». Ένα ερευνητικό και εργατικό πνεύμα θα σε πάνε τόσο μακριά, που θα μπορείς, να διακριθείς στο χώρο που αγαπάς και εργάζεσαι.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Η ισότητα των φύλων δεν αποτελεί μόνο ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα αλλά και απαραίτητο θεμέλιο για έναν ειρηνικό, βιώσιμο και με ευημερία κόσμο. Τα σημαντικότερα προβλήματα θεωρώ εμφανίζονται στον καταμερισμό χρόνου ανάμεσα σε φροντίδα οικογένειας/ κοινωνικές δραστηριότητες και στην επαγγελματική ζωή. Θα πρέπει τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού να τονίζουν ότι δεν υπάρχουν "αντρικές" και "γυναικείες" σπουδές και δουλειές και οι γυναίκες στην Ελλάδα να μην πρέπει να επιλέξουν "παιδιά ή καριέρα".

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η Βιολόγος Μαρία Γαζούλη είναι Καθηγήτρια Βιολογίας-Γενετικής-Νανοϊατρικής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Από το 2006 υπηρετεί στο Εργαστήριο Βιολογίας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ.

Μετεκπαιδεύτηκε στην Βιολογία - Γενετική, στις ΗΠΑ όπου και εργάστηκε ως Ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Georgetown University – Medical Center. Οσον αφορά το πεδίο της Νανοϊατρικής μετεκπαιδεύτηκε επίσης στις ΗΠΑ στο NanoCenter του Πανεπιστημίου του Maryland, με υποτροφία από το Ίδρυμα Fulbright, και στο Πανεπιστήμιο Northeastern. Έχει 338 δημοσιεύσεις στη διεθνή βιβλιογραφία και 25 κεφάλαια σε βιβλία, ενώ έχει επιμεληθεί και την έκδοση 4 βιβλίων του τομέα της Βιολογίας και της Νανοϊατρικής. Το ερευνητικό της έργο χρηματοδοτείται από Εθνικά και Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορά τη μοριακή/γενετική βάση κυρίως αυτοάνοσων/φλεγμονωδών ασθενειών με έμφαση στις φλεγμονώδεις νόσους του εντέρου και του καρκίνου του γαστρεντερικού συστήματος. Επίσης ασχολείται με την ενσωμάτωση της νανοτεχνολογίας στη στοχευμένη ανίχνευση του καρκίνου, την απεικόνιση και την παράδοση φαρμάκων. Διατελεί αναπληρωματικό μέλος του ΔΣ του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (2019-σήμερα) και Εθνική Εκπρόσωπος στην Επιτροπή Προηγμένων Θεραπειών (CAT) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (EMA) (2021-σήμερα). Είναι ενεργό μέλος επιστημονικών εταιρειών του κλάδου (όπως European Crohn's and Colitis Organisation, European Society of Digestive Oncology, Γαστρεντερολογική Εταιρεία, Ελληνική Ομάδα Μελέτης των Ιδιοπαθών Φλεγμονωδών Νοσημάτων του Εντέρου κλπ) και του Γραφείου Εκπαίδευσης της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ (προπτυχιακή εκπαίδευση). Την 8/2/2023 ορίστηκε ως μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕΣΥ) με τριετή θητεία.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Χριστίνα Δάλλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φαρμακολογίας, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φαρμακολογίας στην Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Η θέση αυτή περιλαμβάνει εκπαιδευτικό, ερευνητικό, κλινικό και διοικητικό έργο. Το εκπαιδευτικό έργο αφορά στη διδασκαλία μαθημάτων Νευροψυχοφαρμακολογίας σε προπτυχιακό επίπεδο στην Ιατρική Σχολή, αλλά και σε άλλα τμήματα, όπως στη Νοσηλευτική. Επίσης, διδάσκω θέματα Φαρμακολογίας και Νευροεπιστημών σε μεταπτυχιακό επίπεδο, σε περίπου 20 μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στο Φαρμακευτικό τμήμα του ΕΚΠΑ, στο Βιολογικό, στην Ιατρική κ.α. Ταυτόχρονα, ασκώ κλινικό έργο στο Φαρμακείο του Αρεταϊείου Νοσοκομείου ως μέλος της Πανεπιστημιακής Κλινικής. Επίσης, ένα πολύ σημαντικό μέρος της εργασίας μου είναι η έρευνα, εφόσον είμαι υπεύθυνη της ερευνητικής ομάδας ψυχοφαρμακολογίας, η οποία αποτελείται από μεταδιδάκτορες, υποψήφιους διδάκτορες, μεταπτυχιακούς και προπτυχιακούς φοιτητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι μελέτες μας στο εργαστήριο αφορούν στον ρόλο του φύλου σε μοντέλα κατάθλιψης και στρες και στην απόκριση στη φαρμακευτική αγωγή. Επίσης, ασκώ διοικητικό έργο εφόσον είμαι Αντιπρόεδρος και εκλεγμένη Πρόεδρος της Μεσογειακής Εταιρείας για τις Νευροεπιστήμες και ταυτόχρονα, είμαι μέλος του Ινστιτούτου Βιολογίας και Ιατρικής του Στρες (IBIS), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Εταιρείας Γυναικών Πανεπιστημιακών (ΕΛΕΓΥΠ), και ιδρυτικό μέλος του Ελληνικού Συμβουλίου για τον Εγκέφαλο. Στα πλαίσια αυτών των ρόλων λαμβάνω μέρος στη διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, αλλά και δράσεων που απευθύνονται στο ευρύ κοινό. Επίσης, είμαι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου το European Brain Foundation και μεταβαίνω συχνά στις Βρυξέλλες για συναντήσεις σχετικά με την έρευνα για τον εγκέφαλο. Τέλος, είμαι μέλος διαφόρων επιτροπών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπως επιτροπές του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων και την Επιτροπή Ισότητας Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων του ΕΚΠΑ.

Θα έλεγα ότι έφτασα μέχρι εδώ μέσω της εκπαίδευσής μου και της συνεχούς δουλειάς και διαβάσματος. Έλαβα καλή εκπαίδευση από ένα δημόσιο σχολείο της Αθήνας και αργότερα από το ΕΚΠΑ, αλλά εμπνεύστηκα πολύ και από τους γονείς μου και τους Καθηγητές μου για να αποφασίσω να ακολουθήσω ερευνητική και ακαδημαϊκή καριέρα. Βασίστηκα επίσης πολύ στους μέντορές μου, εκ των οποίων πολλές ήταν γυναίκες, όπως η επιβλέπουσα της διδακτορικής μου διατριβής στο Εργ. Φαρμακολογίας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ η αείμνηστη Καθηγήτρια Ζέτα

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Παπαδοπούλου-Νταϊφώτη, αλλά και η Prof. Tracey Shors στο Rutgers University of New Jersey όπου εκπόνησα τις μεταδιδακτορικές μου σπουδές. Τέλος, βασίστηκα και βασίζομαι ακόμα στους συνεργάτες μου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να χτίζει κανείς επιστημονικά και κοινωνικά δίκτυα, τα οποία βασίζονται στην εμπιστοσύνη, την υποστήριξη και την καλή συνεργασία. Συμπερασματικά, θα έλεγα ότι έφτασα μέχρι εδώ βασιζόμενη στην δουλειά μου με συνέπεια, έχοντας ως αξίες την ακαδημαϊκότητα, την συνεργατικότητα και την ποιότητα στην έρευνα και στην εργασία.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετώπισατε;

Ως ερευνήτρια στην Ελλάδα έχω αντιμετωπίσει διάφορες προκλήσεις, όπως την έλλειψη χρηματοδότησης και η γραφειοκρατία, αλλά θεωρώ ότι αυτά τα εμπόδια ξεπερνιούνται με υπομονή και επιμονή. Επίσης, ως γονέας, έχω αντιμετωπίσει πρακτικά προβλήματα στην εργασία μου, όπως η έλλειψη χρόνου και η δυσκολία προγραμματισμού ταξιδιών, ειδικά όταν η κόρη μου ήταν μικρή. Το ΕΚΠΑ όμως μας παρέχει παιδικό σταθμό και νηπιαγωγείο, στα οποία φοίτησε η κόρη μου για τρία χρόνια. Είχαμε μια άριστη εμπειρία και συνεργασία στον παιδικό σταθμό, αλλά υπήρχαν ορισμένα πρακτικά προβλήματα - όταν π.χ. είχα εργασία ως αργά ή επαγγελματικά ταξίδια- διότι δεν υπήρχε σχολικό λεωφορείο, το οποίο θα μπορούσε να διευκολύνει τις μεταβάσεις.

Ωστόσο, στον εργασιακό μου χώρο έχω αντιμετωπίσει και εμπόδια τα οποία δεν μπορούσα να τα προβλέψω και σχετίζονται με τις ανθρώπινες σχέσεις στο εργασιακό περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο έχω υποστεί μη αποδεκτές συμπεριφορές από συναδέλφους. Δεν είμαι σίγουρη ότι αυτές οι συμπεριφορές σχετίζονται με το φύλο μου, αλλά ίσως ως νέα γυναίκα να δυσκολεύτηκα περισσότερο να τις αντιμετωπίσω από ότι θα έκανε κάποιος άλλος στη θέση μου. Σε κάθε περίπτωση, δεν έχω επιτρέψει σε τίποτα να σταθεί εμπόδιο στην δουλειά μου και στοχεύω πάντα στην αριστεία και στην ηθική και δεοντολογική αντιμετώπιση των επαγγελματικών καταστάσεων που αντιμετωπίζω.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Το θέμα της αντιμετώπισης των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες είναι ιδιαίτερα περίπλοκο και χρειάζεται ένα μεγάλο εύρος παρεμβάσεων, οι οποίες πρέπει να βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα. Στη χώρα μας υπάρχουν προσπάθειες ως προς αυτή την κατεύθυνση και το θέμα αφορά βέβαια εκτός από

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

την ακαδημαϊκή κοινότητα και την πολιτική ηγεσία και την ευρύτερη κοινωνία. Επίσης, υπάρχουν και Ευρωπαϊκές πολιτικές, οι οποίες συμβάλουν ως προς αυτή την κατεύθυνση. Για αυτό τον λόγο άλλωστε μετά από προτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν καταρτιστεί σε κάθε πανεπιστήμιο και ερευνητικά ιδρύματα Σχέδια Δράσης για την Έμφυλη Ισότητα (Gender Equality Plans). Το σχέδιο του ΕΚΠΑ, στο οποίο συμμετέχω ως μέλος της Επιτροπής Ισότητας Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων βρίσκεται στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://drive.google.com/file/d/1PhldORSeLoGH54NYkDFmfcBNroPdM92Y/view>.

Σημαντικές προσπάθειες καταβάλλονται και από την Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών, Ε.Λ.Ε.Γ.Υ.Π. <https://elegyp.gr/el/>. Επίσης, υπάρχουν σε παγκόσμιο επίπεδο διάφοροι φορείς και οργανισμοί, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον χώρο, όπως το δίκτυο ALBA για την ισότητα και συμπερίληψη στις νευροεπιστήμες <https://www.alba.network> στο οποίο έχω την τιμή να συμμετάσχω ενεργά ως μέλος. Ως μέλη αυτού του δικτύου δραστηριοποιούμαστε με εύρος εκδηλώσεων, δημοσιεύσεων κ.α. Για παράδειγμα, μια σημαντική δράση είναι η ενημέρωση των φορέων χρηματοδότησης, σε διεθνές επίπεδο, έτσι ώστε να γίνεται περισσότερη έρευνα για τον ρόλο του φύλου, αλλά και για την ενίσχυση της ετερογένειας, αμεροληψίας και συμπερίληψης στην έρευνα (diversity, equity and inclusion).

Τέλος, κατά την άποψη μου, σημαντικό ρόλο θα μπορούσε να παίξει και η αλλαγή της νοοτροπίας για την κοινή ανατροφή των παιδιών εντός και εκτός γάμου, έτσι ώστε να μην επωμίζεται ο ένας γονέας την ευθύνη και τον χρόνο που χρειάζεται για να μεγαλώσει τα παιδιά του. Θεωρώ ότι αν η ανατροφή των παιδιών γινόταν εξίσου και από τους δύο γονείς (όταν βέβαια είναι και οι δύο διαθέσιμοι), αυτό θα βοηθούσε τις νέες γυναίκες με παιδιά, να ακολουθήσουν την καριέρα που θέλουν με λιγότερα εμπόδια. Το ίδιο βέβαια ισχύει και για τις οικιακές εργασίες, την ευθύνη του «νοικοκυριού», αλλά και την φροντίδα των γηραιότερων ή αδύναμων μελών μιας οικογένειας. Η αλλαγή της νοοτροπίας βέβαια δεν είναι επαρκής και χρειάζονται και αντίστοιχες μεταρρυθμίσεις σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, οι οποίες θα ενισχύουν τους νέους γονείς ανεξαρτήτως φύλου.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Αυτό που θα ήθελα να πω στις νέες φοιτήτριες και ερευνήτριες είναι να αγαπάνε αυτό με το οποίο διαλέγουν να ασχοληθούν. Αυτό βέβαια ισχύει για οτιδήποτε ασχοληθεί κανείς, αλλά ίσως στην έρευνα να χρειάζεται περισσότερο πάθος, υπομονή και επιμονή. Σίγουρα χρειάζεται πολύ σκληρή δουλειά - ειδικά όταν

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

δουλεύουν σε εργαστήριο – αλλά και διάβασμα. Επίσης, είναι σημαντικό οι νέες γυναίκες, να έχουν αυτοπεποίθηση και αν θεωρούν ότι κάπου υπολείπονται να ζητούν βοήθεια από άλλες επιστήμονες, από μέντορες, συναδέλφισες κ.τ.λ, τόσο γυναίκες, όσο και άνδρες. Πλέον στην εποχή μας υπάρχουν αρκετά δίκτυα και πρωτοβουλίες, οι οποίες συμβάλουν στην ενδυνάμωση των νέων ερευνητριών και ερευνητών και είναι καλό οι ίδιες οι γυναίκες να τα αναζητούν και να τα συμβουλευονται. Επιπλέον, είναι σημαντικό οι γυναίκες να επιζητούν να είναι οικονομικά ανεξάρτητες καθόλη τη διάρκεια της ζωής και καριέρας τους και να μην επωμίζονται εξ' ολοκλήρου την ευθύνη του σπιτιού, των παιδιών και της φροντίδας των συγγενών και φίλων. Τέλος, είναι καλό να έχει κανείς και την ευελιξία όταν κάτι πραγματικά δεν δουλεύει, να μπορεί να το αλλάξει. Να μπορεί για παράδειγμα να αλλάξει πεδίο έρευνας, να ασχοληθεί με κάτι άλλο, ή ακόμα κι αν δεν θέλει να συνεχίσει στον ακαδημαϊκό χώρο τον οποίο διάλεξε να μεταβεί σε κάποιο άλλο πεδίο.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Στον δυτικό κόσμο, και άρα και στη χώρα μας, θεωρώ ότι το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η νοοτροπία που ακόμα επικρατεί σε κάποιους τομείς και θεωρείται ότι ορισμένοι ρόλοι είναι καθαρά ανδρικοί ή γυναικείοι. Παρόλο που η νοοτροπία αυτή αλλάζει, υπάρχει ακόμα μια «υποσυνείδητη μεροληψία» (implicit bias) σε πολλούς ανθρώπους, τόσο όσον αφορά τα επαγγέλματα, και τις θέσεις εξουσίας, αλλά και τους ρόλους των φύλων στην οικογένεια και στην κοινωνία. Πολλές φορές δηλαδή οι διακρίσεις με βάση το φύλο δεν γίνονται συνειδητά, αλλά λαμβάνουν χώρα χωρίς να τις καταλάβουμε εξαιτίας προκαταλήψεων, οι οποίες βρίσκονται «κρυμμένες» μέσα μας. Ευτυχώς αυτό το φαινόμενο φαίνεται μειώνεται, αλλά εξακολουθεί να υφίσταται και χρειάζεται πολλά χρόνια και προσπάθεια για να εξαλειφθεί. Ως νευροεπιστήμονας αναγνωρίζω βεβαίως ότι υπάρχουν διαφορές του φύλου (τόσο σε βιολογικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο), τις οποίες δεν πρέπει να αγνοούμε, αλλά τα νεότερα επιστημονικά δεδομένα μας δείχνουν ότι οι διαφορές αυτές συμβάλουν στην ετερογένεια και στην ποικιλομορφία, η οποία είναι απαραίτητη για την επιτυχία σε όλους τους τομείς.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Δρ. Χριστίνα Δάλλα είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φαρμακολογίας στην Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

εκλεγμένη Πρόεδρος της Μεσογειακής Εταιρείας για τις Νευροεπιστήμες, ενώ έχει διατελέσει Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας για τις Νευροεπιστήμες. Επίσης, είναι Ιδρυτικό μέλος και προσωρινή Πρόεδρος του νέο-ιδρυθέντος Ελληνικού Συμβουλίου για τον Εγκέφαλο και είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του European Brain Foundation, section-editor στο European Journal of Neuroscience για θέματα διαφορών φύλου, μέλος του Communications Committee της FENS και μέλος της Εκπαιδευτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του European College of Neuropsychopharmacology. Έχει διατελέσει μέλος της Επιτροπής Ναρκωτικών του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης από το 2018-2022 και είναι μέλος επιτροπών του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων και της επιτροπής Ισότητας Φύλων του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει λάβει βραβεία όπως αυτό για τις νέες γυναίκες στην Επιστήμη από την L’Oreal-Unesco το 2008 και European College of Neuropsychopharmacology Fellowship award το 2015 και έχει πλούσιο ερευνητικό συγγραφικό έργο (75 δημοσιεύσεις και 15 κεφάλαια σε βιβλία). Η έρευνά της εστιάζεται στις διαφορές του φύλου στην νευροψυχοφαρμακολογία. Συγκεκριμένα ασχολείται με τον ρόλο του φύλου σε προκλινικά μοντέλα στρες και κατάθλιψης και στη θεραπεία διαταραχών με τη χρήση συμπεριφορών, νευροχημικών και ενδοκρινολογικών προσεγγίσεων σε αρσενικά και θηλυκά πειραματόζωα. Τέλος, η Δρ. Δάλλα συμμετέχει σε ομιλίες και δράσεις για το ευρύ κοινό για θέματα Νευροεπιστημών, Φαρμακολογίας και Γυναικών στην Επιστήμη, ενώ έχει συμμετάσχει στην έκδοση ή στην επιμέλεια της μετάφρασης έξι βιβλίων για το ευρύ κοινό από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Περισσότερες πληροφορίες:

<http://psychopharmacology.med.uoa.gr/dalla.html>

<http://psychopharmacology.med.uoa.gr/fileadmin/psychopharmacology.med.uoa.gr/uploads/jnr.24602.pdf>

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Μάρω Παντελίδου Μαλούτα, Ομότιμη Καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης, Τμήμα Πολιτικής επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι πολιτική επιστημόνισσα, αγαπώ πολύ τη δουλειά μου στο Πανεπιστήμιο και στην έρευνα, δουλεύω πολύ κι έτσι, με λίγη τύχη, «έφτασα ως εδώ», όπως λέτε. Είμαι Ομότιμη Καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης μετά από 40 χρόνια διδασκαλίας το Τμήμα ΠΕΔΔ, όπου εξακολουθώ να διδάσκω. Θέλησα να σπουδάσω Πολιτική Επιστήμη κυρίως λόγω εφηβικών κοινωνικοπολιτικών ανησυχιών. Με απασχολούσαν θέματα κοινωνικής ανισότητας, από τη σκοπιά μιας έφηβης που συνειδητοποιούσε ότι ήταν σχετικά προνομιούχα. Παράλληλα, είχαμε δικτατορία τότε, οπότε θέματα δημοκρατίας ήταν στην ημερήσια διάταξη. Δεν υπήρξε απόφαση ή επιλογή επαγγέλματος η δουλειά μου στο Πανεπιστήμιο. Ήρθε αβίαστα σαν αυτονόητη συνέχεια των σπουδών μου, σε μια περίοδο που το πανεπιστήμιο «άνοιγε», ενώ ήδη, όσο ήμουν φοιτήτρια, με απασχόλησε η έμφυλη ανισότητα, και το φύλο έγινε κεντρική μεθοδολογική επιλογή σε όλα τα πολιτολογικά αντικείμενα που μελετώ, διερευνώ και διδάσκω.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Το βασικό εμπόδιο είναι ο δομικός σεξισμός. Ορατός και αόρατος. Τα εμπόδια είναι παντού και οι έμφυλες διακρίσεις είναι ακόμη πιο ύπουλες εκεί όπου υποτίθεται ότι δεν υφίστανται. Με μια έννοια τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, μέχρι πρόσφατα τουλάχιστον, ήταν άτυπα δίκτυα, club αγοριών, που ίσως άρρητα πάντως αυθόρμητα εφάρμοζαν έμφυλους αποκλεισμούς. Βεβαίως είχα εξαιρετικούς, δημοκρατικούς και ανοικτούς συναδέλφους και εξαιρετικούς φίλους στο Τμήμα μου. Αλλά, είναι αλήθεια επίσης αυτό που καταγράφεται στη βιβλιογραφία, ότι οι γυναίκες χρειάζεται να καταθέτουν περισσότερα ακαδημαϊκά προσόντα από άνδρες συναδέλφους τους για την ίδια θέση. Πρέπει να αποδεικνύουν κάθε στιγμή ότι δεν είναι κατά λάθος εκεί. Παράλληλα οι διακρίσεις στον πανεπιστημιακό χώρο είναι συχνά δυσδιάκριτες, λόγω ακριβώς των κριτηρίων του χώρου, που μπορούν να κρύβουν τις όποιες σεξιστικές παρεκκλίσεις. Εξάλλου, οι λαμπρές γυναικείες πορείες στο Πανεπιστήμιο προβάλλονται ως εξαίρεση, πράγμα εξίσου μη αποδεκτό, αφού νομιμοποιεί την αντίληψη ότι η επιστήμη και η έρευνα είναι πρωτίστως ανδρική υπόθεση.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Θα ήθελα να απαντήσω, αστειευόμενη, ότι θα χρειαζόταν αλλαγή του κυρίαρχου, διχοτομικού συστήματος έμφυλων σχέσεων. Μέχρι τότε, νομίζω ότι χρειάζεται συνειδητοποίηση του προβλήματος, επιτυχής διαχείριση των αντιφάσεων των ρόλων τους στον ιδιωτικό και τον δημόσιο χώρο, και βεβαίως, προσπάθεια από τις ίδιες για ανάδειξη της οπτικής του φύλου στις επιστημονικές προσεγγίσεις τους και στην ακαδημαϊκή ζωή, όπως και στράτευση στην υπόθεση της έμφυλης ισότητας. Και βεβαίως απόλυτη έλλειψη ανοχής σε υποθέσεις σεξιστικών διακρίσεων και αποκλεισμών λόγω φύλου ή σεξουαλικής ταυτότητας. Αυτό θα οδηγήσει τις ΕΙΦ να αποκτήσουν ουσιαστικό ρόλο, τόσο ως προς τη διάχυση μιας άλλης αντίληψης για τις έμφυλες σχέσεις στο πανεπιστήμιο, όσο και ως προς τη δράση τους, του πραγματικού αποδέκτη και διαχειριστή καταγγελιών για σχετικές παρεκκλίσεις.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Δεν έχω να δώσω συμβουλές. Ούτε μπορώ να μιλήσω με όρους καριέρας. Με βάση τη δική μου εμπειρία -μιας γυναίκας που ήταν για πολλά χρόνια η μόνη στο Τμήμα της και στη συνέχεια μέλος μικρής μειονότητας-, χρειάζεται στοχοπροσήλωση, να κάνει κανείς κάτι που αγαπάει με τη δουλειά να εξελίσσεται σε συνολικό τρόπο ζωής, ενώ παράλληλα, ποτέ να μην αποδέχεται καμία μα καμία αβαρία ή διάκριση ως προς το φύλο. Πάντα συμπεριφέρθηκα σαν να μην διανοούμαι ότι είναι δυνατό να υποστώ ή να εντοπίσω έμφυλη διάκριση, και όποτε αυτό συνέβη, και βεβαίως συνέβη, έκανα χαμό. Επίσης έχει μεγάλη επιστημονική και κοινωνική σημασία να ασχολούνται νέοι/ες επιστήμονες/όνισσες με το φύλο ως οπτική και ως μεθοδολογική επιλογή, διότι έτσι διαμορφώνεται μια νέα γενιά κοινωνικών επιστημόνων υποψιασμένων σε μια από τις πιο κρυφές μορφές ανισότητας. Και πρωτίστως οι γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο έχουν υποχρέωση, οφείλουν, νομίζω, να αναδεικνύουν την έμφυλη όψη της κοινωνικής ανισότητας, που διαπλέκεται με όλες τις άλλες.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Γνωρίζουμε ότι το φύλο αποτελεί κοινωνική κατασκευή και λειτουργεί ως βασικός παράγοντας κοινωνικής οργάνωσης. Στην κυρίαρχη εννοιολόγησή του είναι διχοτομικό, και ως εκ τούτου ιεραρχεί τα υποκείμενα, ενώ λειτουργεί ως σύνολο

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

επιταγών, βάζοντάς τα σε καλούπια που κατασκευάζονται από τις κυρίαρχες προδιαγραφές του φύλου χωρίζοντάς τα διχοτομικά σε άνδρες ή γυναίκες. Απαγορεύοντας κάθε άλλη εκδοχή του έμφυλου. Έτσι, το φύλο είναι περιοριστικό και καταπιεστικό, κατά τρόπο που βεβαίως δεν προωθεί τη δημοκρατική και ισότιμη συμβίωση αφού ιεραρχεί και επιχειρεί να εντάξει την ποικιλία της ανθρώπινης έμφυλης και σεξουαλικής έκφρασης, σε δύο αντιθετικές και αλληλοαποκλειόμενες κατηγορίες.

Αυτή η εννοιολόγηση του φύλου, που επιπλέον το ανάγει στη φύση, είναι στην αντίληψή μου το βασικό εμπόδιο για την ουσιαστική προσέγγιση της έμφυλης ισότητας. «Τα φύλα», με την έννοια των «δύο φύλων», είναι το βασικό εμπόδιο, αν υπάρχει πολιτική βούληση για έμφυλη ισότητα. (Και βεβαίως δεν υπάρχει παντού. Η ισότητα ως προς το φύλο είναι πολιτικό διακύβευμα). Εξηγούμαι: «Η ισότητα των φύλων», δηλαδή η ισότητα όσων εξ ορισμού δομούνται ως άνισα, είναι αδύνατη. Γι αυτό και δεν έχει επιτευχθεί πουθενά ουσιαστικά, όπως υποστηρίζει η ΜακΚίννον. Η έμφυλη ισότητα μπορεί να προωθεί μόνο με κατάλληλα αντισεξιστικά μέτρα πολιτικής που να προωθούν την ακύρωση της έμφυλης διάκρισης, τα οποία όμως εμποδίζονται από την ίδια την κυρίαρχη εννοιολόγηση του φύλου, που είναι διχοτομική και οδηγεί σε ιεράρχηση. Ποτέ δεν θα επιτύχουμε κατάργηση των εξουσιαστικών και ιεραρχικών συμφραζομένων του φύλου, αν δεν αλλάξουμε την κυρίαρχη εννοιολόγηση που το αφορά. Κι αυτό, πέρα από τα όποια μέτρα υπέρ των γυναικών, που είναι απαραίτητα αλλά απολύτως ανεπαρκή για το στόχο της έμφυλης ισότητας. Η συνειδητοποίηση όμως ότι, έτσι όπως το εννοιολογούμε και το βιώνουμε, το φύλο είναι πηγή υποτέλειας και διακρίσεων, άρα αποτελεί εμπόδιο για την αυτοπραγμάτωση και τη δημοκρατική συνύπαρξη, συνεπάγεται και βαρυσήμαντο πολιτικό αίτημα για ριζικές αλλαγές στο υπάρχον σύστημα έμφυλων σχέσεων, μέσω κατάλληλων, μακρόπνων μέτρων πολιτικής.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Μ. Παντελίδου Μαλούτα

Καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα ΠΕΔΔ του Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθύντρια του Εργαστηρίου Ελληνικής Πολιτικής του ίδιου τμήματος, απ' όπου αφυπηρέτησε τον Αύγουστο του 2020, ενώ τον Οκτώβριο του ίδιου έτους ανακηρύχτηκε Ομότιμη Καθηγήτρια. Έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία στα Πανεπιστήμια της Λωζάνης, της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I/Sorbonne), καθώς και στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, όπου και υποστήριξε τη διατριβή της το 1980.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Αρχικά Επιστημονική Συνεργάτις (1980) και στη συνέχεια Επιμελήτρια (1981) στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, από το 1982 δίδαξε στο (νέο) τμήμα ΠΕΔΔ του ΕΚΠΑ τα μαθήματα της ειδικότητάς της και, παράλληλα, είχε αναλάβει διάφορες διοικητικές θέσεις, όπως Διευθύντρια του Τομέα Πολιτικής Επιστήμης, Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας, εκπρόσωπος του Τμήματος στο ΔΙΚΑΤΣΑ, και του ΕΚΠΑ στην Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ενώ διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης (2014-16) και Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΕΚΔΔΑ (2015-18).

Σήμερα, συνεχίζει να διδάσκει στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος ΠΕΔΔ.

Διδακτικά, ερευνητικά και συγγραφικά ασχολείται με τις πολιτισμικές συνιστώσες της πολιτικής διαδικασίας και τη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών ταυτοτήτων στο πλαίσιο της δημοκρατίας, με έμφαση στο σύστημα έμφυλων σχέσεων και την επίδραση της γενιάς στην πολιτικότητα των υποκειμένων. Έχει συστηματική εμπλοκή στην εμπειρική έρευνα, ενώ έχει διευθύνει πολλά ερευνητικά προγράμματα, τόσο ελληνικά (στο ΕΚΚΕ και το ΕΚΠΑ), όσο και ευρωπαϊκά της DG Research (FP 5, FP 6, FP 7), στα οποία ήταν επιστημονική υπεύθυνη του ελληνικού σκέλους. Τα τελευταία χρόνια συντόνιζε το ερευνητικό έργο του Εργαστηρίου Ελληνικής Πολιτικής του Τμήματος ΠΕΔΔ, ενώ έχει υπάρξει εμπειρογνώμων-αξιολογήτρια (expert evaluator) στις Βρυξέλλες, σε ερευνητικά προγράμματα που προκηρύσσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η Μ. Παντελίδου Μαλούτα έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα και έντεκα βιβλία με επικέντρωση στο φύλο και την έμφυλη ανισότητα σε συνθήκες δημοκρατίας, καθώς και την πολιτικότητα της νεολαίας, στα οποία περιλαμβάνονται:

- *Το φύλο της δημοκρατίας: Ιδιότητα του πολίτη και έμφυλα υποκείμενα*, Αθήνα, Σαββάλας, 2002.
- *Μισός αιώνας γυναικείας ψήφου/ Μισός αιώνας γυναίκες στη Βουλή*, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, 2006.
- *The gender of democracy. Citizenship and gendered subjectivity*, London, Routledge, 2006.
- *Πολιτική Συμπεριφορά: Θεωρία, Έρευνα και Ελληνική Πολιτική*, Αθήνα, Σαββάλας, 2012.
- με την Μ. Κακεπάκη, *Φύλο, Νεολαία και Πολιτική: Θεωρητικές και Εμπειρικές Διερευνήσεις*. Αθήνα, Κάλλιπος, Ανοικτές ακαδημαϊκές Εκδόσεις, 2022.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Ελπινίκη Νίνου, Νευροβιολόγος, μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Τμήμα Μοριακής και Κυτταρικής Νευροβιολογίας, Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Εργάζομαι στο Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στην ομάδα της Δρ. Ταουφίκ. Πριν, δούλευα στην ομάδα του καθ. Σωκράτη Τζάρτου και πιο πριν ήμουν για λίγους μήνες στο UCSF, San Francisco ως υπότροφος Fulbright. Το διδακτορικό μου το έκανα Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, στην ομάδα του Δρ. Πολίτη, σε συνεργασία με το Τμ. Βιολογίας του ΕΚΠΑ, του οποίου είμαι απόφοιτη.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Ο χώρος της έρευνας έχει πολλές προκλήσεις εξ ορισμού. Απαιτητικά ωράρια που απαιτούν ψυχικό σθένος και σωματική αντοχή, απογοητεύσεις, συνεχείς εξετάσεις και κρίσεις. Τα εμπόδια που αντιμετώπισα εγώ αφορούν βασικά τη χρηματοδότηση, τόσο των εργαστηρίων όπου ήμουν μέλος, όσο και την προσωπική μου. Ενδεικτικά, για δύο χρόνια κατά τη διάρκεια του διδακτορικού μου, ήμουν απλήρωτη με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Κατά τη γνώμη μου, ένα πολύ σημαντικό βήμα είναι η εξασφάλιση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ασφάλισης για τις/τους υποψήφιες/ους διδάκτορες (ΥΔ) και τις/τους μεταδιδάκτορες. Ειδικά για τις/τους ΥΔ, πολλές και πολλοί είναι ανασφάλιστες/οι, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται εξωφρενικά ακόμα και η απαραίτητη πρόληψη (πχ τεστ ΠΑΠ στις γυναίκες). Αν κατά τη διάρκεια του διδακτορικού ή αργότερα, υπάρξει εγκυμοσύνη, εκεί τα πράγματα είναι πραγματικά πολύ δύσκολα, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις δεν δικαιούνται τίποτα. Κατά τα άλλα, τα τελευταία χρόνια, παρατηρώ πολύ αξιόλογες προσπάθειες ενδυνάμωσης των νέων γυναικών στον ακαδημαϊκό χώρο από παλαιότερες και αυτό θεωρώ ότι κινείται σε πολύ καλή κατεύθυνση.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Να διεκδικούν και να μην φοβούνται. Αν και ο δικός μας χώρος βάλλεται από προκαταλήψεις και άσχημες συμπεριφορές ορισμένων ατόμων, ταυτόχρονα θεωρώ ότι είναι σε καλύτερο επίπεδο από άλλους και ότι υπάρχει πολύ γόνιμο έδαφος για ανοιχτές συζητήσεις τουλάχιστον μεταξύ συναδέλφων. Δυστυχώς, ειδικά στην χώρα μας, τίποτα δεν γίνεται χωρίς να έχει προηγηθεί αγώνας και σε αυτόν τον αγώνα, καλό είναι να συνδράμουμε όλοι και όλες.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Η μισθολογική διαφορά.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Δρ. Ελπινίκη Νίνου είναι βιολόγος, απόφοιτη του Τμήματος Βιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος (MSc) στη Μοριακή Ιατρική από την Ιατρική Σχολή του Ε.Κ.Π.Α. και Διδάκτωρ του Τμήματος Βιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. Το ερευνητικό της ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη Νευροβιολογία, στην Αναπτυξιακή Βιολογία και στους μηχανισμούς της νευροεκφύλισης. Έχει εργαστεί με ερευνητικές ομάδες στην Αθήνα (Ι.ΙΒ.Ε.Α.Α.), στη Βαλένθια (IATA-CSIC), στη Δρέσδη (DZD/PLID) και στο Σαν Φρανσίσκο (UCSF). Έχει συμμετάσχει σε αρκετές δημοσιεύσεις σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά και σε αρκετά Ελληνικά και Ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα. Έχει βραβευτεί για τις παρουσιάσεις της σε συνέδρια από την Ελληνική Εταιρία Νευροεπιστημών και έχει λάβει υποτροφίες από το Ι.Κ.Υ. και το Ίδρυμα Fulbright κατά τη διάρκεια της διδακτορικής της διατριβής. Είναι μέλος της Ελληνικής Εταιρίας Νευροεπιστημών, της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εταιριών Νευροεπιστημών και της Πανελλήνιας Ένωσης Βιοεπιστημόνων. Αυτό το διάστημα, εργάζεται ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Εργαστήριο Κυτταρικής και Μοριακής Νευροβιολογίας του Ελληνικού Ινστιτούτου Παστέρ, στην ομάδα της Δρ. Έρας Ταουφίκ και το κύριο θέμα μελέτης της είναι το μοριακό προφίλ της μικρογλοίας σε ανθρώπινα και ζωικά μοντέλα οικογενούς νόσου του Πάρκινσον.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Μαριάννα Νταλαμάγκα, Ιατρός Βιοπαθολόγος-Επιδημιολόγος, Καθηγήτρια Κλινικής Βιοχημείας, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ.

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Ιατρός Βιοπαθολόγος-Επιδημιολόγος, Τακτική Καθηγήτρια Κλινικής Βιοχημείας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η σταδιοδρομία μου ξεκίνησε από την θητεία μου στο άγονο αγροτικό ιατρείο Μηλέας Μετσόβου του Κέντρου Υγείας Μετσόβου και την πενταετή ειδίκευσή μου στην Ιατρική Βιοπαθολογία στα Νοσοκομεία ΝΙΜΤΣ και Ευαγγελισμός. Μετά εργάστηκα ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Εργαστήριο Επιδημιολογίας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ και συνέχισα στον ιδιωτικό τομέα ως Ιατρός Βιοπαθολόγος στα Κεντρικά Εργαστήρια του τότε ΙΑΣΩ General. Κατόπιν, διορίστηκα ως Επιμελήτρια ΕΣΥ στο Εργαστήριο Κλινικής Μικροβιολογίας του ΠΓΝ Αττικών. Ήμουν από τους πρώτους Επιμελητές που στελέχωσαν το Αττικόν Νοσοκομείο. Μετά από 2 χρόνια, εκλέχθηκα Λέκτορας στο Εργαστήριο Κλινικής Βιοχημείας, εξελίχθηκα σε Επίκουρη Καθηγήτρια, μονιμοποιήθηκα στη βαθμίδα αυτή, εξελίχθηκα σε Αναπληρώτρια Καθηγήτρια και τέλος σε Τακτική Καθηγήτρια.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Οι προκλήσεις που αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της έως τώρα σταδιοδρομίας μου ήταν πολλαπλές. Από μόνες τους τόσο η εισαγωγή, οι σπουδές στην Ιατρική Σχολή όσο και η απόκτηση της ειδικότητας είναι μακρόχρονες και επίπονες διαδικασίες με συστηματικό διάβασμα πολλών ετών ενώ απαιτούν θυσίες σε όλα τα επίπεδα. Οι επιπλέον μεταπτυχιακές σπουδές στις ΗΠΑ (Πανεπιστήμιο Harvard) και στην Ελλάδα καθώς και η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής απαιτούσαν μια επιπρόσθετη πολυεπίπεδη προσπάθεια. Από τη στιγμή που εντάχθηκα στο Πανεπιστήμιο ως μέλος ΔΕΠ, οι προκλήσεις είχαν διαφορετική μορφή. Ο πανεπιστημιακός ιατρός πρέπει να συνδυάσει το διδακτικό και ερευνητικό με το κλινικο-εργαστηριακό έργο έτσι ώστε να μπορέσει να εξελιχθεί μέσα στον ακαδημαϊκό χώρο, που ειδικά στην Ιατρική Σχολή είναι πολύ ανταγωνιστικός. Η προσπάθεια αυτή απαιτεί πολύωρη εργασία με μεγάλο βαθμό ευθύνης. Ως γυναίκα και μητέρα δύο παιδιών 8 και 13 ετών, θεωρώ ότι ο συνδυασμός οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής είναι μια εξίσωση με δυσκολία στην επίλυσή της. Τα κύρια εμπόδια εντοπίζονται στην ταυτόχρονη εκτέλεση πολλαπλών εργασιών (multitasking), τη σημαντική έλλειψη χρόνου αλλά και την επιβίωση σε έναν ανδροκρατούμενο τομέα που πρόσφατα γνώρισε σημαντική διεύρυνση των γυναικών. Τα εμπόδια αυτά ενισχύονται από την έλλειψη ενός αποτελεσματικού κοινωνικού πλέγματος υποστήριξης της εργαζόμενης

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

μητέρας (η Ελλάδα υστερεί σημαντικά από τα υπόλοιπα ανεπτυγμένα Ευρωπαϊκά κράτη στον τομέα αυτό). Ο ακαδημαϊκός χώρος είναι ιδιαίτερα απαιτητικός και η προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί για να εξελιχθεί ένας Καθηγητής είναι επίπονη και συστηματική.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Το πρώτο που απαιτείται είναι η έμπρακτη και γενναία στήριξη της Πολιτείας στην εργαζόμενη μητέρα. Για ένα κράτος με σοβαρό δημογραφικό πρόβλημα είναι προσβλητικό να προσπαθείς να εξοικονομήσεις χρήματα καταργώντας ακόμη και το επίδομα τοκετού (είχε καταργηθεί το 2012). Επιπλέον τα δημόσια σχολεία πρέπει να προσφέρουν στοιχειώδεις υπηρεσίες ασφάλειας, σίτισης και μεταφοράς των μαθητών έστω και με κάποια οικονομική συμμετοχή των γονέων. Στον ίδιο τον ακαδημαϊκό χώρο χρειάζεται να γίνει προσπάθεια για όσο το δυνατόν περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες, αλλά και μεγαλύτερη διαφάνεια και αξιοκρατία. Και ενώ περίπου το 58% των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών είναι γυναίκες, το ποσοστό μειώνεται κατακόρυφα στις γυναίκες κατόχους ακαδημαϊκών θέσεων Α΄ βαθμίδας. Η ανισότητα είναι ακόμη πιο έντονη στα πεδία των θετικών επιστημών, μηχανικής και τεχνολογίας, όπου η συμμετοχή των γυναικών είναι σημαντικά μικρότερη σε όλες τις ακαδημαϊκές βαθμίδες.

Παράλληλα χρειάζεται να ενισχυθεί χρηματοδοτικά το ερευνητικό έργο των νέων γυναικών μελών ΔΕΠ, οι οποίες στην αρχή της καριέρας τους δεν έχουν εύκολη πρόσβαση και εμπειρία στην προσέλκυση χρηματοδοτήσεων. Εξάλλου, οι γυναίκες στην ΕΕ εξακολουθούν να υστερούν σημαντικά σε επιδόσεις επιτυχούς υποβολής ερευνητικών προτάσεων.

4. Τι συμβουλές θα δίνατε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Η ακαδημαϊκή σταδιοδρομία ειδικά για μία Ιατρό είναι πιο πολύπλοκη και απαιτητική από ό,τι μπορεί κάποιος να υποθέσει. Η πρώτη συμβουλή που θα έδινα είναι να σκεφτούν καλά τις θυσίες που θα απαιτήσει η σταδιοδρομία αυτή και να σταθμίσουν τα οφέλη αλλά και τις συνέπειες ιδιαίτερα στην προσωπική τους ζωή. Αν πραγματικά έχουν αποφασίσει να ενταχθούν στον χώρο αυτό, χρειάζεται να σπλιστούν με αγάπη, υπομονή και πολλή επιμονή, να έχουν ψυχολογική αντοχή και να μην πτοούνται από τις δυσκολίες που αναπόφευκτα θα αντιμετωπίσουν. Επιπλέον χρειάζεται να είναι πολυδιάστατες με πολλαπλά ενδιαφέροντα και διεξόδους. Θα τις συμβούλευα να δημιουργήσουν αν μπορούν οικογένεια, η οποία

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

θα δώσει ένα επιπλέον νόημα στη ζωή. Συν τοις άλλοις, η οικογένεια αποτελεί σημαντικό αντίβαρο που απορροφά τους κραδασμούς και τις αντιξοότητες του επαγγέλματος. Τέλος, η μετεκπαίδευση στο εξωτερικό είναι μια εμπειρία που τη συνιστώ ανεπιφύλακτα.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Τα μεγαλύτερα εμπόδια για την ισότητα των φύλων είναι η ανισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας καθώς και οι περιορισμοί που αντιμετωπίζει η Ελληνίδα γυναίκα στην εργασία της όταν αποφασίσει να αποκτήσει οικογένεια. Επί της ουσίας, δεν υπάρχει δίκτυο προστασίας για την εργαζόμενη μητέρα ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα. Εξίσου δύσκολος είναι ο δρόμος των γυναικών προς τις ηγετικές θέσεις διοίκησης και λήψης αποφάσεων στην ανώτατη εκπαίδευση, όπου υπάρχει σημαντική υποεκπροσώπηση αυτών. Ένα άλλο σημαντικό εμπόδιο για την ισότητα των φύλων είναι τα «κλειστά στόματα». Το κίνημα Me Too δεν είχε στην Ελλάδα το βάθος και την επίδραση που είχε στις ΗΠΑ και την Ευρώπη, ίσως λόγω του Μεσογειακού-Βαλκανικού χαρακτήρα της χώρας. Οι ποινές για σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στην Ελλάδα είναι αστείες συγκρινόμενες με τις αντίστοιχες στις ΗΠΑ.

Οι νέες γυναίκες πρέπει να είναι αυτόνομες οικονομικά, αυτόρκες, αποφασιστικές με υψηλούς στόχους και οράματα για τη ζωή τους. Οι ορίζοντες είναι ανοιχτοί και κανείς δεν έχει δικαίωμα να καταπατά την προσωπικότητά τους. Να απολαμβάνουν την κάθε στιγμή, να οραματίζονται και να μη φοβούνται να τολμήσουν. Αυτή είναι η συμβουλή που δίνω πάντοτε στις φοιτήτριές μου αλλά και στην κόρη μου!

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η Μαριάννα Νταλαμάγκα είναι ιατρός Βιοπαθολόγος-Επιδημιολόγος, Καθηγήτρια Κλινικής Βιοχημείας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας με μεταπτυχιακό δίπλωμα στη Δημόσια Υγεία ενώ εκπόνησε διδακτορική διατριβή στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Ελληνικό Ινστιτούτο Pasteur με Άριστα. Με υποτροφίες του Ιδρύματος Harvard και του Ωνασείου Ιδρύματος αποφοίτησε από τη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Harvard με μεταπτυχιακό δίπλωμα στην Επιδημιολογία. Εκπλήρωσε την υπηρεσία υπαίθρου ως αγροτική ιατρός στην άγονη ορεινή κοινότητα Μηλέας Μετσόβου του Κ.Υ. Μετσόβου, όπου ανακηρύχθηκε Επίτιμη

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Δημότης για την κοινωνική προσφορά της. Πραγματοποίησε την ειδίκευσή της στην Ιατρική Βιοπαθολογία στα Νοσοκομεία ΝΙΜΤΣ και Ευαγγελισμός. Έλαβε εξειδίκευση/Fellowship στην Κλινική Χημεία από το European Board of Medical Biopathology ενώ είναι Fellow στο College of American Pathologists. Εργάστηκε ως ιατρός Βιοπαθολόγος στο ΙΑΣΩ General, ως Επιμελήτρια ΕΣΥ και μετέπειτα ως Πανεπιστημιακή Ιατρός στο ΠΓΝ «Αττικόν». Έχει τιμηθεί με 47 ελληνικά και διεθνή βραβεία καθώς και 7 υποτροφίες, μεταξύ των οποίων το Βραβείο Α' Τάξης Θετικών Επιστημών της Ακαδημίας Αθηνών, το Χωρέμειο και το Εμπειρίκειο Βραβείο, το Silver Award στην ενότητα Ερευνητικό Έργο σε Πανεπιστήμια των Healthcare Business Awards, βραβεία από την Πανελλήνια Εταιρεία Ιατρικής Βιοπαθολογίας, το βραβείο Δημητρίου Κούτρα από την Ελληνική Ενδοκρινολογική Εταιρεία, το διεθνές βραβείο ICMTH ενώ έλαβε το Fulbright Research Award για τη μετάβασή της ως Visiting Scholar/Professor στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Harvard/Γενικό Νοσοκομείο Μασαχουσέτης (ΗΠΑ). Είναι Διευθύντρια Σύνταξης του περιοδικού Metabolism Open/Εκδόσεις Elsevier, Section Editor των περιοδικών Current Obesity Reports και Current Nutrition Reports/Εκδόσεις Springer, Guest Editor σε ειδικά τεύχη περιοδικών υψηλού δείκτη απήχησης (Seminars in Cancer Biology, Cancers, κλπ) και Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ιατρικής Βιοχημείας. Έχει διατελέσει κριτής σε >220 διεθνή περιοδικά με υψηλό δείκτη απήχησης (μεταξύ των οποίων το JAMA) ενώ διατελεί αξιολογήτρια σε Διεθνή Ερευνητικά Προγράμματα συμμετέχοντας ως Εθνική αντιπρόσωπος στο πρόγραμμα COST της ΕΕ. Έχει πάνω από 210 δημοσιεύσεις σε διεθνή έγκριτα περιοδικά, με 7400 αναφορές και h-index: 46, 110 δημοσιεύσεις σε ειδικά τεύχη διεθνών περιοδικών, >500 ανακοινώσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, 27 μονογραφίες, κεφάλαια σε βιβλία ή εκπαιδευτικά βιβλία ενώ ήταν προσκεκλημένη ομιλήτρια σε >120 διαλέξεις σε Ελληνικά και διεθνή συνέδρια. Γνωρίζει άριστα την γαλλική και αγγλική γλώσσα. Είναι έγγαμη και μητέρα 2 παιδιών.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

*Νάνσυ Παπαλεξανδρή, Ομότιμη Καθηγήτρια, Τμήμα Μάρκετινγκ & Επικοινωνίας
ΟΠΑ*

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Ομ. Καθηγήτρια στη Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού και ξεκίνησα στο Πανεπιστήμιο ως βοηθός τη δεκαετία του 70. Εξελίχθηκα περνώντας από όλες τις βαθμίδες και έγινα καθηγήτρια το 2000. Για το διάστημα 2001-2007 υπηρέτησα ως Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Προσωπικού.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Μέχρι να εκλεγώ αντιπρύτανης δύο ήταν οι κύριες πηγές προκλήσεων. Η συνεχής ανάγκη για μελέτη και εμβάθυνση στο επιστημονικό μου αντικείμενο και η επαφή με την πράξη για αλληλοενημέρωση και διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας. Όταν ανέλαβα διοικητικό έργο ή κύρια πρόκληση ήταν ο συντονισμός των εργασιών, η αντιμετώπιση συγκρούσεων ανάμεσα σε εργαζόμενους και μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας και η προάσπιση των συμφερόντων του Ιδρύματος. Κύρια εμπόδια η έλλειψη χρόνου για κάλυψη οικογενειακών αναγκών, οι ανελαστικές δομές των ΑΕΙ και η γραφειοκρατία που δυσχεραίνουν την υλοποίηση αποφάσεων που είναι για το καλό όλων των μελών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Πρώτα πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία που θεωρεί ότι οι γυναίκες πρέπει να επωμίζονται όλα τα οικογενειακά βάρη και να τις γεμίζει ενοχές όταν προσπαθούν να αφιερώσουν χρόνο στην ακαδημαϊκή τους εξέλιξη. Δεύτερον, όπου είναι δυνατόν να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγκη για εξισορρόπηση ανάμεσα σε επαγγελματική και προσωπική ζωή με μεγαλύτερη μέριμνα για τις γυναίκες με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις. Στη συνέχεια πρέπει να ενθαρρυνθούν περισσότερες γυναίκες να συμμετέχουν στα όργανα λήψης αποφάσεων ώστε να αποτελέσουν πρότυπα και για τις νεότερες γενιές. Τέλος με αφετηρία και τις Επιτροπές Ισότητας των Φύλων που λειτουργούν σε όλα τα Πανεπιστήμια να γίνει έρευνα για να εντοπιστούν καθυστερήσεις στις προαγωγές και σε περιπτώσεις παρενόχλησης ή εργασιακού εκφοβισμού που αποτρέπουν

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

τις γυναίκες από το να διεκδικήσουν αυτό που θα ήθελαν και να αξιοποιήσουν πλήρως τα ταλέντα τους

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Να επιλέξουν ένα αντικείμενο που αγαπούν και να το υπηρετήσουν με αφοσίωση και μεθοδικότητα. Μόνον έτσι θα έχουν την όρεξη να συνεχίσουν σε ένα δρόμο που θέλει αυταπάρνηση, συνέπεια και σκληρή δουλειά. Να μη αποθαρρύνονται από παροδικές δυσκολίες και να μην ξεχνούν ποτέ πως σαν ακαδημαϊκοί δάσκαλοι έχουμε το προνόμιο να βοηθούμε τους νέους να διευρύνουν τους ορίζοντες τους και να εξελιχθούν. Αυτό από μόνο του πρέπει να αποτελεί πηγή έμπνευσης και δύναμης.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Η ανισοκατανομή των οικογενειακών υποχρεώσεων και η επικρατούσα νοοτροπία που θεωρεί τις γυναίκες λιγότερο αφοσιωμένες και πρόθυμες να εργαστούν σκληρά ή ακόμη και λιγότερο ικανές μερικές φορές, στο να διεκδικήσουν την εξέλιξη τους ή την ανάληψη θέσεων ευθύνης στον ακαδημαϊκό χώρο

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Νάνσυ Παπαλεξανδρή είναι Ομότιμη Καθηγήτρια Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει Μ/Π στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από το Παν/μιο της Νέας Υορκης και Διδακτορικό από το Παν/μιο του Bath στην Αγγλία.

Έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα και βιβλία στο αντικείμενό της και έχει οργανώσει πολλά διεθνή Συνέδρια. Ήταν αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Προσωπικού από το 2001-2007. Έχει ιδρύσει το Μ/Π Πρόγραμμα στη Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού του ΟΠΑ. Είναι Πρόεδρος των Ομότιμων Καθηγητών του ΟΠΑ και Γεν. Γραμματέας της Ελληνικής Εταιρίας Γυναικών Πανεπιστημιακών.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Χριστίνα Πιπέρη, Καθηγήτρια Βιοχημείας, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Καθηγήτρια Ιατρικής Βιοχημείας στο Εργαστήριο Βιολογικής Χημείας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Ασχολούμαι με την εκπαίδευση προπτυχιακών φοιτητών της Ιατρικής και Οδοντιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ στη Βιολογική Χημεία καθώς και μεταπτυχιακών φοιτητών στη Γονιδιακή ρύθμιση και Επιγενετική. Παράλληλα ασχολούμαι ερευνητικά με την διερεύνηση επιγενετικών αλλοιώσεων και αλλαγές γονιδιακής έκφρασης στους παιδιατρικούς όγκους εγκεφάλου και σε νευροεκφυλιστικές ασθένειες, τη μελέτη μηχανισμών μεταγωγής σήματος και την επιλογή νέων βιοδεικτών για έγκαιρη διάγνωση και θεραπευτική στόχευση.

Ολοκλήρωσα τις βασικές μου σπουδές στην Ιατρική Βιοχημεία στο Πανεπιστήμιο του Surrey, Μ. Βρετανίας (1995) και συνέχισα τις σπουδές μου στο φημισμένο Sir William Dunn School of Pathology του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης όπου έλαβα το διδακτορικό μου δίπλωμα στη Μοριακή και Κυτταρική Ανοσολογία (1999). Επιστέφοντας στη Ελλάδα, εργάσθηκα στο Ινστιτούτο Βιοϊατρικής έρευνας και Βιοτεχνολογίας στην Αθήνα και το 2004 εκλέχθηκα στη βαθμίδα του λέκτορα στο Εργαστήριο Βιολογικής Χημείας της Ιατρικής σχολής, στο οποίο εργάζομαι έως σήμερα.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Σε προσωπικό επίπεδο η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν η ισορροπία της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής ειδικά όταν τα παιδιά ήταν πολύ μικρά. Η έλλειψη θεσμικής στήριξης με ευέλικτα ωράρια, άδειες και χώρους φύλαξης/φροντίδας των παιδιών στον εργασιακό χώρο επιφορτίζουν την εργαζομένη μητέρα και δυσχεραίνουν την παρακολούθηση των εξελίξεων της επιστήμης (συνέδρια, σεμινάρια, δημοσιεύσεις) με επιπτώσεις στο τομέα της έρευνας και στην ανέλιξη της. Επιπλέον, σήμερα υπάρχουν μειωμένες ευκαιρίες χρηματοδότησης για γυναίκες επιστήμονες.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Να θεσπισθούν προγράμματα χρηματοδότησης για νέες γυναίκες επιστήμονες, να υπάρχει διευκόλυνση της επαγγελματικής τους ανέλιξης και δυνατότητα πρόσβασης σε θέσεις ευθύνης.

Να βοηθηθούν θεσμικά με προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης, ευέλικτες εργασιακές ρυθμίσεις για τις μητέρες, βοηθητικές υπηρεσίες φύλαξης και ενασχόλησης των παιδιών στους χώρους εργασίας.

Να αναπτυχθεί ένας ευνοϊκός τρόπος αντιμετώπισης των αδειών για τη διακοπή της σταδιοδρομίας καθώς και ο σχεδιασμός προγραμμάτων επανένταξης μετά από χρονική απουσία.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Να είναι ανεξάρτητες και να μην σταματούν να εξελίσσονται σε προσωπικό και επιστημονικό επίπεδο. Να αναπτύξουν την αυτοπεποίθησή τους και να είναι δυναμικές.

Να μην διστάζουν να ορίζουν ένα νέο στόχο ή καινούργιο όνειρο. Να λαμβάνουν διαρκή επαγγελματική κατάρτιση, ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες. Να παρακολουθούν τις εξελίξεις.

Να επιλέξουν ένα σύντροφο με σεβασμό και κατανόηση προς τις επιστημονική τους εργασία, απαλλαγμένο από προκαταλήψεις και στερεότυπα.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Το ανύπαρκτο θεσμικό σύστημα στήριξης των γυναικών στον εργασιακό τομέα συνδυαστικά με τις υψηλές οικογενειακές υποχρεώσεις που οδηγεί σε άνισες ευκαιρίες για τις γυναίκες και μη φιλικές πολιτικές προς την οικογένεια.

Απαιτείται ενδυνάμωση της ισότητας των δύο φύλων στα πλαίσια της οικογένειας και ενθάρρυνση χρήσης της γονικής άδειας για την ανατροφή των τέκνων και από τους δυο γονείς.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η κα Χριστίνα Πιπέρη είναι Καθηγήτρια Ιατρικής Βιοχημείας στο Εργαστήριο Βιολογικής Χημείας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Έλαβε το πτυχίο της στην

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Ιατρική Βιοχημεία από τη Σχολή Βιολογικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο του Surrey, Μ. Βρετανίας και το διδακτορικό της στη Μοριακή και Κυτταρική Ανοσολογία από το Sir William Dunn School of Pathology του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Μ. Βρετανίας. Έκανε μεταδιδακτορική εκπαίδευση στην επιγενετική ανάλυση σε νεοπλασίες στο Τμήμα Ιατρικής Βιοχημείας, INSERM, της Ιατρικής σχολής του Πανεπιστημίου της Nancy, Γαλλίας. Διδάσκει Βιολογική Χημεία και Επιγενετική σε προπτυχιακούς φοιτητές της Ιατρικής και Οδοντιατρικής σχολής του ΕΚΠΑ καθώς και σε μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΚΠΑ και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Η έρευνά της επικεντρώνεται κυρίως στη μελέτη μηχανισμών μεταγωγής σήματος και επιλογή νέων βιοδεικτών για έγκαιρη διάγνωση και θεραπευτική στόχευση μεταβολικών ασθενειών και συμπαγών όγκων. Η πρόσφατη ερευνητική της ενασχόληση εστιάζει στη διερεύνηση επιγενετικών αλλοιώσεων και αλλαγές γονιδιακής έκφρασης στους παιδιατρικούς όγκους εγκεφάλου και σε νευροεκφυλιστικές ασθένειες. Συμμετέχει στην ερευνητική δραστηριότητα του Εθνικού Κέντρου Εμπειρογνωμοσύνης Αιματολογικών Νοσημάτων Παιδών και Ενηλίκων της 2ης Δερματολογικής Κλινικής στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «Αττικόν». Έχει λάβει πολυάριθμες διακρίσεις για το ερευνητικό της έργο, 35 βραβεία, και σημαντικές χρηματοδοτήσεις. Το 2010 έλαβε το βραβείο L' Oreal-Unesco For Women in Science για την αρτιότητα του επιστημονικού της έργου. Έχει δημοσιεύσει 232 πρωτότυπα άρθρα σε διεθνή περιοδικά με κριτές και είναι μέλος της Συντακτικής Επιτροπής σε 6 βιοϊατρικά περιοδικά με κριτές. Citations :8957, h-index: 52. Είναι μητέρα 2 παιδιών (14 και 16 ετών).

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Ειρήνη Σκαλιόρα, Καθηγήτρια Γνωσιακής Επιστήμης, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, ΕΚΠΑ

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Από το 2019 είμαι Καθηγήτρια Γνωσιακής Επιστήμης, στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης στο ΕΚΠΑ και διευθύντρια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών Γνωσιακή Επιστήμη. Ταυτόχρονα διατηρώ θέση συνεργαζόμενης Ερευνήτριας στο Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ) όπου εκπονώ έρευνα στη Νευροεπιστήμη.

Ξεκίνησα να σπουδάζω Βιολογία στο Πανεπιστήμιο Πατρών, έκανα διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, και στη συνέχεια εργάστηκα ως ερευνήτρια για 11 χρόνια (1993-2004) στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Ταυτόχρονα δίδασκα στο κολλέγιο Balliol και σε άλλα κολλέγια στην Οξφόρδη.

Το 2004 επέστρεψα στην Ελλάδα, αρχικά σε μια προσωρινή θέση στο ΙΙΒΕΑΑ (για 2 χρόνια) και στη συνέχεια σε θέση εντεταλμένης ερευνήτριας (μέχρι το 2019). Στο διάστημα αυτό έστησα ένα εργαστήριο Νευροφυσιολογίας και Συμπεριφοράς και ασχολήθηκα με την έρευνα του εγκεφάλου σε ζωικά μοντέλα.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Η βασική δυσκολία ήταν ότι το ερευνητικό μου αντικείμενο (λειτουργία εγκεφαλικών δικτύων) και η μεθοδολογία που χρησιμοποιώ (ηλεκτροφυσιολογία) δεν ήταν/είναι καθόλου διαδεδομένα στην Ελλάδα. Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να τα στήσω όλα από την αρχή, και μάλιστα σε ένα περιβάλλον που δεν κατανοούσε επαρκώς τη φύση της έρευνας και κατ' επέκταση την αναγκαιότητα αυτής. Αυτό δυσκόλεψε ακόμα περισσότερο την (ήδη δύσκολη) εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων (ερευνητικά προγράμματα) σε ένα καθεστώς πολύ χαμηλής χρηματοδότησης (τώρα με το ΕΛΙΔΕΚ τα πράγματα έχουν κάπως βελτιωθεί σε σχέση με την περίοδο 2006-2015). Επιπλέον, υπήρχαν λίγα περιθώρια συνεργασίας και επιστημονικής αλληλοστήριξης. Με δυο λόγια, ήταν μια δύσκολη και μοναχική πορεία.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Η προσωπική μου άποψη και εμπειρία είναι ότι στον ακαδημαϊκό χώρο οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες είναι λιγότερες απ' ό,τι σε άλλους

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

χώρους. Τουλάχιστον σε πανεπιστημιακά τμήματα που δεν ανήκουν στο Πολυτεχνείο ή στην Ιατρική Σχολή, όπου ακόμα τις περισσότερες θέσεις κατέχουν άντρες.

Παρόλα αυτά, η προσπάθεια να συνδυάσει μια γυναίκα με επιτυχία την οικογένεια και την εργασία παραμένει μια πρόκληση.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Να επιλέξουν κάτι που τις ενδιαφέρει και τις παθιάζει.

Να λάβουν υπόψη τους τις δυνατότητες καλής συνεργασίας και δημιουργίας ομάδας συνεργατών.

Εάν επιθυμούν να κάνουν οικογένεια, να φροντίσουν να έχουν έναν/μία σύντροφο που να τις στηρίζει ουσιαστικά και καθημερινά.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Οι παγιωμένες συντηρητικές αντιλήψεις σε κάποιους χώρους.

Η άνιση κατανομή των υποχρεώσεων στα οικογενειακά ζητήματα.

Το ότι συχνά οι γυναίκες θεωρούν «φυσιολογικό» να υπάρχει άνιση κατανομή των υποχρεώσεων στα οικογενειακά ζητήματα.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Ειρήνη Σκαλιόρα

Καθηγήτρια Γνωσιακής Επιστήμης, Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, Σχολή Θετικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Εργαστήριο Νευροφυσιολογίας, Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ). Διευθύντρια Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Γνωσιακή Επιστήμη», ΕΚΠΑ. Διευθύντρια Εργαστηρίου Γνωσιακής Επιστήμης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, ΕΚΠΑ. 1993: Διδακτορικό στην Νευροβιολογία, Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, Davis (με υποτροφία) 1986: Πτυχίο Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ: 2019- Καθηγήτρια Γνωσιακής Επιστήμης, Τμήμα Φιλοσοφίας και Ιστορίας της Επιστήμης, ΕΚΠΑ. Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ) 2007-2019: Εντεταλμένη Ερευνήτρια, Εργαστήριο Νευροφυσιολογίας, Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών Ακαδημίας Αθηνών, 2004 – 2006: Επιστημονικός

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

συνεργάτης, Τομέας Νευροεπιστημών, IIBEAA, 1998 – 2004: Wellcome Trust Senior Research Scientist, University Laboratory of Physiology, Oxford, 1996-2004: Lecturer in Neurophysiology, Balliol College, Oxford, 1996 – 1998: Marie Curie Research Training Fellow, University Laboratory of Physiology, Oxford University, 1995 – 1997: Visiting Scientist, Max-Planck Institute for Brain Research, Frankfurt, Germany, 1993 – 1995: Postdoctoral Research Fellow, University Laboratory of Physiology, Oxford, 1990-1993: Research Assistant, Physiology and Psychology Departments, University of California, USA.

Το πρόσφατο ερευνητικό μου έργο εστιάζεται στην ενδογενή δραστηριότητα του εγκεφαλικού φλοιού και την μετάβαση στην επιληψία (ηλεκτροφυσιολογικές καταγραφές και ανάλυση πολυπλοκότητας, με μεθόδους θεωρίας γράφων, μηχανικής μάθησης, κα), καθώς και τη γνωσιακή και κοινωνική συμπεριφορά σε ζωικά μοντέλα. Έχω δημοσιεύσεις σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, κεφάλαια σε βιβλία, καθώς και άρθρα στον χώρο της Ιστορίας και θεωρίας των Νευροεπιστημών. Είμαι μέλος της Dana Alliance for the Brain και του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Εταιρείας Γνωσιακής Επιστήμης, και κριτής σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά (Frontiers in Behavioural Neuroscience, the Journal of Neuroscience, Cerebral Cortex, Trends in Neuroscience, European Journal of Neuroscience, Experimental Gerontology, Frontiers in Neural Circuits, κα.). Έχω δώσει πάνω από 50 ομιλίες σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια καθώς και εκλαϊκευτικές ομιλίες στο ευρύ κοινό. Η διδακτική εμπειρία μου καλύπτει 32 χρόνια και τρεις χώρες (Ελλάδα, Αγγλία, ΗΠΑ), τόσο σε προπτυχιακό όσο και μεταπτυχιακό επίπεδο, και έχω επιβλέψει πάνω από 40 διπλωματικές/πτυχιακές εργασίες και διδακτορικές διατριβές.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Μαρία Στρατηγάκη, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Γυναικών Πανεπιστημιακών (ΕΛΕΓΥΠ)

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι μέλος ΔΕΠ στο Πάντειο Πανεπιστήμιο από το 2000 με γνωστικό αντικείμενο «Φύλο και κοινωνική πολιτική». Εργάσθηκα στον τομέα αυτό αλλά και στις σπουδές φύλου γενικότερα. Πριν διορισθώ στο Πανεπιστήμιο, στα 45 μου χρόνια, είχα δουλέψει πολλά χρόνια στον ιδιωτικό τομέα (εταιρεία παιχνιδιών) και στον δημόσιο τομέα (Ευρωπαϊκή Ένωση, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας). Η προϋπηρεσία αυτή πιστεύω ότι ήταν χρήσιμη για το Πανεπιστήμιο λόγω του προσανατολισμού του τμήματός μας στην δημόσια πολιτική.

Στο Πάντειο πρωτοστάτησα στην ίδρυση του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και συνέβαλα στην υλοποίηση του Διατμηματικού Προγράμματος Σπουδών «Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική».

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετώπισατε;

Δεν αντιμετώπισα πολλά προβλήματα ή εμπόδια στην ζωή μου στο Πανεπιστήμιο γιατί επέλεξα να αφοσιωθώ στα θέματα φύλου, τομέα στον οποίο δεν υπήρχε ανταγωνισμός γιατί αποτελούσε νέο γνωστικό αντικείμενο και ήταν σχετικά περιθωριοποιημένο.

Ανταποκρίθηκα με χαρά στις προκλήσεις/ προσκλήσεις να εργασθώ σε φορείς άσκησης δημόσιας πολιτικής. Μετά τον διορισμό μου είχα την τιμή να υπηρετήσω στη θέση της Γενικής γραμματέα Ισότητας των Φύλων (2009-2012) και την θέση της Αντιδημάρχου Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόνοιας και Ισότητας του Δήμου Αθηναίων (2014-2019).

Οι εμπειρίες αυτές πιστεύω ότι εμπλούτισαν τα μαθήματά μου στο τμήμα και ενίσχυσαν τις οργανωτικές δεξιότητες στον συντονισμό ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Γενικά στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό χώρο οι διακρίσεις κατά των γυναικών θα μπορούσαν να περιορισθούν με την βοήθεια σειράς μέτρων όπως είναι η διεύρυνση των κριτηρίων αξιολόγησης του επιστημονικού έργου με αναγνώριση του χρόνου φροντίδας για τα εξαρτημένα άτομα, ή η θεσμική ενίσχυση της

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

παρουσίας των γυναικών στα κέντρα αποφάσεων (θετικές δράσεις κλπ). Και τα μέτρα μηδενικής ανοχής στην σεξουαλική παρενόχληση θα ήταν επίσης μέτρα κατά των έμφυλων διακρίσεων.

Ελπίζω ότι η υλοποίηση των Σχεδίων Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (που πλέον έχουν όλα τα ΑΕΙ) θα συμβάλει σε αυτήν την κατεύθυνση.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Να προχωρήσουν στην καριέρα τους με κριτήριο το επιστημονικό πεδίο που τις ενδιαφέρει περισσότερο και τον τρόπο εργασίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους. Η ικανοποίηση από την εργασία είναι καθημερινή απολαβή και η αφοσίωση σε ένα αντικείμενο επιβραβεύεται συνήθως με τον χρόνο. Το επιστημονικό έργο είναι μια αργή και επίπονη διαδικασία η οποία ανταποδίδει, κατά την γνώμη μου, όταν συνοδεύεται από γνήσιο ενδιαφέρον και πολλή δουλειά.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων είναι ο έντονα πατριαρχικός χαρακτήρας της κοινωνίας μας, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, ο οποίος έχει ως συνέπεια οι ελληνικοί δείκτες ισότητας των φύλων να είναι οι χαμηλότεροι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σήμερα μάλιστα αντιμετωπίζουμε σημαντική υποβάθμιση των πολιτικών ισότητας δεδομένου ότι μόλις αφαιρέθηκε εντελώς οποιαδήποτε αναφορά στο φύλο ή τις γυναίκες από τον τίτλο της αρμόδιας Γενικής Γραμματείας. Ευτυχώς η ΕΕ συνεχίζει δυναμικά τις πολιτικές ισότητας των φύλων και «επιβάλλει» ορισμένα μέτρα, και στα Πανεπιστήμια, όπως είναι η εκπόνηση και (ελπίζω) εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης για την Ισότητα.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Μαρία Στρατηγάκη είναι Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, υπήρξε διευθύντρια του ΔΠΜΣ «Φύλο, κοινωνία, πολιτική» και η πρώτη διευθύντρια του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Από το 2023 είναι Διευθύντρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Σπουδές Φύλου: Μεθοδολογίες Θεωρίες, πολιτικές του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Διετέλεσε Αντιδήμαρχος Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόνοιας και Ισότητας του

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

δήμου Αθηναίων (2014-2019) και Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων (2009-2012). Ήταν διευθύντρια του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1999-2002) και εργάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Τμήμα Ίσων Ευκαιριών (1991-1999). Είναι συγγραφέας των βιβλίων «Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής» (Μεταίχμιο, 2007) και «Πολιτικές ισότητας των φύλων. ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα» (Αλεξάνδρεια, 2021). Ήταν ιδρυτικό μέλος της ΔΙΟΤΙΜΑ και του πρώτου Ευρωπαϊκού Φεμινιστικού Think Tank «Gender 5 plus». Είναι πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Γυναικών Πανεπιστημιακών (ΕΛΕΓΥΠ) από το 2020.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Gulay Gunluk-Senesen, *Emeritus Professor of Public Finance, Istanbul University, Turkey*

1. How did you get to where you are today?

With hard work which was rewarded in an era of merit and competency. I was privileged to have parents who highly valued girls' education and supported me. I do not recall a woman role model although there were many women professors when I was studying at the university. Maybe I was not bright in their courses, so I did not have close contact. All my mentors were men in the earlier stages of my career (supervisors, professors).

Although traditional values ran in the family and the neighborhood, I mostly felt myself equal with males in my teens and at high school. Along with quantitative research, I embarked on gender topics due to educated reading on feminism and close contact with feminist colleagues and friends in due course. My first work on gender research was on glass ceiling in the academia. Next followed work on occupational segregation and gender budgeting. These were also mostly quantitative analyses.

2. What challenges have you faced?

The challenges relate to the social environment in the academia mainly. I felt intimidated by the male colleagues' dominant behaviors in the conference sessions or staff meetings. There were exceptions of course, but these behaviors in general were similar in Europe, in Turkiye and elsewhere. Due to the glass ceiling, my voice especially in the high ranks of administration was hardly heard and my accessibility was very weak. In a comparative context, I observed that younger male colleagues accepted the authority of a male boss, much more than my authority during my two terms (2005-2008, 2015-2018) as the Department head. This was much apparent during my second term and aftermath with the deepening of conservatism and Islamic politics which permeated the academia in Turkiye. Generally speaking, gender discrimination is much more surfaced now than before.

3. What needs to be done to address the challenges women face generally in academia and more broadly?

Women need to be stronger and more confident and knowledgeable of feminism.

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Actually I am a strong advocate of educating men for gender equality: of gender mainstreaming at large. I believe men's mindset change is the prerequisite for gender equality.

I note the EU Gender Action plans serve empowering women in the academia. They aim at transforming the institutional culture, involving all stakeholders in the institution. Of course to what extent gender mainstreaming is possible depends on political will.

4. What, in your opinion, is the biggest obstacle to gender today

The rise of conservatism and authoritarianism and deepening of neoliberalism and marketization in some parts of Europe and elsewhere. Women's past gains – though inadequate-of rights are at stake. I suspect gender mainstreaming might face challenges as well.

Short biographical note:

Professor of Public Finance at the Faculty of Political Sciences, Istanbul University, Turkey. She received her BA (1978) and MA (1979) degrees in Economics in Bogazici University. She completed her PhD courses in the Economics-Public Finance Program in Ankara University and submitted her Ph.D. Thesis (1985) on Social Accounting Matrix for Turkey in Istanbul Technical University. Her publications are in the areas of gender issues (gender budgeting, women's employment and glass ceiling), input-output modelling and security expenditures. She is on the editorial board of Economic Systems Research, Defence and Peace Economics, *Politica Economica* – Journal of Economic Policy (PEJEP) and The Economics of Peace and Security Journal. See more at <https://avesis.istanbul.edu.tr/gulaygs/>

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Αγγελική Χρόνη, Διευθύντρια Ερευνών, Ινστιτούτο Βιοεπιστημών και Εφαρμογών, Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος»

1. Ποια είναι η εργασία σας και πως φτάσατε μέχρι εδώ;

Είμαι Διευθύντρια Ερευνών στο Ινστιτούτο Βιοεπιστημών και Εφαρμογών στο ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος». Τελειώνοντας τις σπουδές μου στο Τμήμα Χημείας του ΕΚΠΑ, κατάλαβα ότι από τις διάφορες κατευθύνσεις της Χημείας με ενδιέφερε η Βιοχημεία, δηλαδή η χημεία της ζωής. Έκανα μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στη Βιοχημεία και κατόπιν εργάστηκα ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βοστώνης των ΗΠΑ για 5 χρόνια. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα δημιούργησα ερευνητική ομάδα για τη μελέτη της παθογένεσης της αθηροσκλήρωσης και της νόσου του Alzheimer στο ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος». Στόχος της έρευνας μου είναι η κατανόηση των μοριακών μηχανισμών που εμπλέκονται στην εμφάνιση και εξέλιξη αυτών των παθήσεων και η ανάπτυξη νέων θεραπευτικών προσεγγίσεων.

2. Τι είδους προκλήσεις ή εμπόδια αντιμετωπίσατε;

Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές (γυναίκες και άντρες) είναι α) ότι τα χρήματα που υπάρχουν για την έρευνα είναι περιορισμένα και β) ότι υπάρχει υπέρμετρη γραφειοκρατία που δεν ταιριάζει με τη φύση των ερευνητικών δραστηριοτήτων και με τη διεθνή πρακτική.

3. Τι θα πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες γενικά, στον ακαδημαϊκό χώρο;

Στον τομέα μου, τις Βιολογικές επιστήμες, πιστεύω πως υπάρχει ισότητα μεταξύ των δύο φύλων στον ακαδημαϊκό χώρο τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες αναπτυγμένες χώρες. Δεν έχω αντιμετωπίσει, ούτε έχω ακούσει από γυναίκα συνάδελφο μου κάποιο πρόβλημα ανισότητας λόγω φύλου.

4. Τι συμβουλές θα δίνετε στις νεότερες γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικότερα για την καριέρα τους;

Να έχουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους και στις δυνάμεις τους. Να μένουν συγκεντρωμένες στους στόχους που θέτουν, να μαθαίνουν συνεχώς και να

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

βελτιώνονται, να βάζουν προτεραιότητες και να ζητούν βοήθεια όταν χρειάζεται. Να διατηρούν ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ισότητα των φύλων σήμερα;

Γενικά, ένα σημαντικό εμπόδιο είναι κάποιες βαθιά ριζωμένες πολιτισμικές και κοινωνικές πεποιθήσεις και προκαταλήψεις που διαιωνίζουν τα έμφυλα στερεότυπα και περιορίζουν τις ευκαιρίες για τις γυναίκες ή τις δυσκολεύουν στο να διεκδικήσουν την καριέρα που επιθυμούν.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα:

Η Δρ. Αγγελική Χρόνη, είναι Διευθύντρια Ερευνών στο Ινστιτούτο Βιοεπιστημών και Εφαρμογών του ΕΚΕΦΕ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ». Είναι κάτοχος Πτυχίου Χημείας (ΕΚΠΑ, 1994), Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Βιοχημεία (Τμ. Χημείας, ΕΚΠΑ, 1996) και Διδακτορικού Διπλώματος (Τμ. Χημείας, ΕΚΠΑ, 2000). Μεταξύ των ετών 2000 και 2005 εργάσθηκε ως μεταδιδακτορική συνεργάτης στο Ινστιτούτο Καρδιαγγειακών Παθήσεων Whitaker της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βοστώνης. Η Δρ Χρόνη εργάζεται περισσότερο από 20 χρόνια πάνω α) στην κατανόηση των βιολογικών και παθολογικών λειτουργιών των απολιποπρωτεϊνών και των λιποπρωτεϊνών σε σχέση με την αθηροσκλήρωση, με ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη της δομής, της λειτουργίας και του μεταβολισμού των λιποπρωτεϊνών υψηλής πυκνότητας (HDL) και β) στην κατανόηση των μοριακών μηχανισμών με τους οποίους η απολιποπρωτεΐνη E4 αυξάνει τον κίνδυνο εμφάνισης της νόσου Alzheimer. Το δημοσιευμένο ερευνητικό έργο της περιλαμβάνει περισσότερες από 65 δημοσιεύσεις σε περιοδικά υψηλού κύρους μετά από κρίση (*Cell. Mol. Life Sci., Metabolism, Free Radic. Biol. Med., J. Clin. Invest., J. Biol. Chem., J. Lipid Res., Arterioscler. Thromb. Vasc. Biol., Sci. Rep., Biochem J., Biochemistry, BBA, Curr. Opin. Lipidol.* κ. α.) οι οποίες έχουν λάβει πλέον των 3500 αναφορών. Το ερευνητικό έργο της Δρ. Χρόνη στηρίζεται αποκλειστικά από ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση (FP6/Health/STREP; Marie Curie International Reintegration Grants; Marie Curie - Innovative Training Network), το Υπουργείο Παιδείας (Προγράμματα ΘΑΛΗΣ, Υποστήριξη ερευνητών με έμφαση στους νέους ερευνητές), τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (Προγράμματα ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ 2009, ΑΡΙΣΤΕΙΑ II, ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ Α' & Β' Κύκλος), την Ελληνική Εταιρεία Λιπιδιολογίας, Αθηροσκλήρωσης και Αγγειακής Νόσου και την Ελληνική Εταιρεία Αθηροσκλήρωσης. Η Δρ. Χρόνη έχει βραβευτεί από την American Heart

Ζητήματα έμφυλης ισότητας στον ακαδημαϊκό χώρο: Δεκατρείς συνεντεύξεις με γυναίκες ακαδημαϊκούς

Association, την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βοστώνης στις ΗΠΑ, την Ελληνική Εταιρεία Λιπιδιολογίας, Αθηροσκλήρωσης και Αγγειακής Νόσου και το 2009 έλαβε το Ελληνικό Βραβείο L'ORÉAL-UNESCO για τις γυναίκες στην επιστήμη. Έχει επιβλέψει 5 φοιτητές που ολοκλήρωσαν Διδακτορική Διατριβή, 6 φοιτητές που ολοκλήρωσαν τη Διατριβή ΜΔΕ και 12 προπτυχιακούς φοιτητές για εκπόνηση πτυχιακής εργασίας ή πρακτικής άσκησης και έχει συνεργαστεί με 9 μεταδιδακτορικούς συνεργάτες,. Αυτή την περίοδο στο εργαστήριο της Δρ. Χρόνη εκπονούνται δύο Διδακτορικές Διατριβές, μία διατριβή ΜΔΕ και μία πτυχιακή εργασία και απασχολούνται δύο μεταδιδάκτορες. Επίσης, είναι κριτής άρθρων σε διεθνή περιοδικά και ερευνητικών προτάσεων που χρηματοδοτούνται από διεθνείς και ελληνικούς φορείς.

Ιστοσελίδα: <https://sites.google.com/view/chronidemokritos/home>